

**CURTIS SITTENFELD,
SOȚIA
PREȘEDINTELUI**

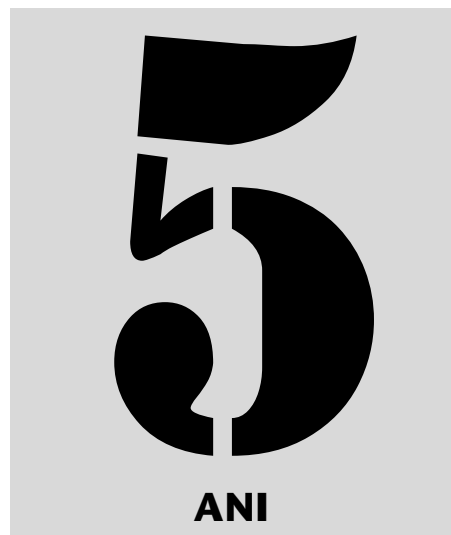
»

Autoarea lui *Prep* revine în librării cu un nou roman, tradus de Vali Florescu și care are în prim-plan o primă doamnă a Americii.

Citiți avanpremieră editorială ÎN » PAGINILE 8-9

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂTA » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

ANI

NR. 249 » 14 – 20 noiembrie 2009 » Săptămînal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

DOSAR ANIVERSAR: POP-CULTURĂ

50 DE ANI CU MICUL GAL. EROUL DE BANDĂ DESENATĂ CU IMPACT PLANETAR

Astérix – răzbunarea franceză pe globalismul american

Dacia dezvăluie istoria recentă

Iulia Blaga

Dacia, dragostea mea este un documentar de lungmetraj semnat de un spaniol, Julio Soto, și de un român stabilit în Suedia, Ștefan Constantinescu, și se referă, prin intermediul Daciei, la o epocă începută cu ea și continuată undeva între limburi, în prezent.

ÎN » PAGINA 3

„Eu încep să mă simt cu adevărat acasă dacă mă las izolată”

Citiți rubrica „Trei răspunsuri”, a cărei invitată este scriitoarea Elena Vlădăreanu. De asemenea, o cronică de Bogdan Romaniuc a celui mai recent volum al autoarei, *Spațiu privat*, apărut la Editura Cartea Românească.

ÎN » PAGINA 12

Lista manifestărilor aniversare este aproape de necrezut: dineuri oficiale cu membrii elitei politice, o expoziție specială, colocvii și conferințe, un spectacol muzical la Théâtre des Champs-Élysées, un spectacol oferit de Patrouille de France (echipa de acrobați a Forțelor Aeriene Franceze), un timbru aniversar.

Totul a culminat cu o mare manifestație în mijlocul Parisului, desfășurată sub denumirea de „Galii invadează Luteția”.

De asemenea, desenatorul Albert Uderzo, singurul părinte în viață al lui Astérix, a primit pe 15 octombrie titlul de doctor onorific al Universității Paris-VIII din Bobigny (Seine-Saint-Denis), dar, mai ales, a pregătit pentru acest jubileu de aur un nou album, al 34-lea. Tipărit în 3 milioane de exemplare!

Citiți grupajul realizat de Dragoș Cojocaru ÎN » PAGINILE 5-7

CIRCUl NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

De necitit

Lucian Dan Teodorovici

Deși campania electorală ne crește adrenalina, făcîndu-ne în general ceva mai avizi de știri și articole politice, e totuși perioada în care ziarele se umplu de texte partizane. Oricît am vrea să credem în independența celor mai importante instituții mass media și a celor mai vizibili ziariști, naivitatea nu ne mai e suficientă. Chiar dacă ne mai ține atenția trează, o sumedenie de suspiciuni publice n-o mai lasă să evolueze „liber“, astfel încît avem rezerve cînd citim orice știre, orice articol, orice comentariu cu privire la cei care evoluează în circuitul nostru politic.

În această perioadă, vrînd-ne vrînd, am ajuns la rîndu-mi în

situația de a evita unele teme ale unor articole din presă. Deoarece, după cîteva lecturi, mi-am dat seama că, în fond, sînt texte de necitit. Texte al căror unic scop este manipularea, devenită de-a dreptul grosolană în campanie, texte care nu și-ar fi făcut locul în paginile ziarelor în perioade neelectorale. Și-am realizat și-un top personal al acestor teme, limitîndu-mă din rațiuni de spațiu la cinci, deși evident că sînt mai multe. Nu mai citesc deci:

Locul 5. Articole despre scandalul Hayssam. Scos de la naftalină acum, în plină campanie, „mirosindu-se“ posibilitatea ca povestea să poată umbra la reducerea punctelor de popularitate ale lui Traian Băsescu, așa-zisul

scandal e, în fapt, ridicol. Indiferent de ceea ce s-a întîmplat în realitate cu Hayssam, n-o să aflăm noutăți cutremurătoare acum. Orice text pe temă, orice discuție televizată înseamnă doar o obositoare învîrtire în jurul cozii, cu un leit-motiv: Traian Băsescu e „profesorul“ despre care făcea vorbire la un moment dat „evadatul“ Omar. Ok, și? Nu ni se spune nimic nou, doar se bate apa în pîua electorală, în speranța deșartă că unii rătăciți din prezent vor afla, în ceasul al doisprezecelea, de legătura președintelui cu „teroriștii“. Inutil, caraghios, de necitit.

Locul 4. Articole sau știri despre primul-ministru (interimar) Emil Boc. Ați observat, desigur, umbra în care s-a plasat Emil Boc în ultima vreme. Poate vi se pare o întîmplare. E însă o strategie inteligentă a oamenilor din jurul lui Băsescu. Premierul ar fi putut deveni principalul cal de bătaie în această campanie. De asta a fost ascuns în dulap, păstrat în joc de glezne pînă du-

pă al doilea tur prezidențial. Din cînd în cînd însă mai apare cîte-o știre, cîte-un articol răzleț cu Emil Boc. La inaugurări. Mai taie o panglică, mai vorbește despre realizări pe la Adunarea Copăceni ori pe alte drumuri ale țării. Sînt singurele motive de apariții în presă ale lui Boc și, evident, sînt articole cu un scop precis: acela de a arăta că în România, la nivel guvernamental, încă „se lucrează“ în ciuda piedicilor puse de „ticăloșii de parlamentari“. De necitit.

Locul 3. Articole în care sînt prezentate vizitele de campanie ale prezidențiabililor. În mod normal, astea ar fi interesante. Se mai întîmplă lucruri pitorești prin aceste vizite, precum atitudinea celui primar din Dolj care s-a grăbit să-i șteargă genunchii actualului președinte, pe principiul „era s-aveți o scamă“, sau izbucnirea lui Geoană, din Botoșani, la adresa PD-L-iștilor: „Nenorociiți dracului!“. Și totuși, dîncolo de pitoresc, articolele de genul ăsta sînt tendențioase:

e de-ajuns să comparați cum sînt descrise aceleași întîmplări în ziare diferite și vă veți da seama imediat. De necitit deci nu pentru c-ar fi plictisitoare, ci pentru a evita enervări în momentul în care simpatia sau antipatia autorului devine atît de străvezie.

Locul 2. Articole din care, fiind citat Traian Băsescu sau vreun alt reprezentant al puterii, aflăm tot soiul de previziuni optimiste cu privire la evoluția din viitorul apropiat sau îndepărtat al României. Sînt, probabil, cele mai enervante articole. Am ieșit din criză? Mai avem vreo 15-20 de ani pînă vom trăi ca-n Germania sau Marea Britanie? Nu, nu ne vine să rîdem. Ne vine să rupem ziarele. Mai bine să nu citim asemenea previziuni!

Locul 1. Articole în care sînt redată și comentate rezultatele unor sondaje de opinie. Ceea ce ar fi trebuit să fie un soi de barometru al speranțelor noastre politice inflamate de cam-

panie, adică sondajul, s-a transformat într-un stupid joc politic. Instituțiile de sondare a opiniei publice nu-s doar decredibilizate, nu-s doar bolnave, ci sînt moarte. Nu mai există. Dacă citim rezultatele date de ei sau cele redade de bloguri e cam același lucru. Nu, greșesc: cele de pe bloguri sau site-uri sînt măcar cinstite în neprofesionalismul lor.

Spuneam că ar mai fi și alte teme numai bune de ocolit în campanie. Fiecare dintre noi are însă propriul sistem de apărare. Ideea e doar că presa, în această perioadă, a luat-o razna laolaltă cu politicienii. Însă avantajul ei e acela că, după ce se termină campania, se poate întoarce, măcar în parte, la o anumită obiectivitate. Politicienii însă nu. Ei rămîn aceiași – o imensă mașinărie de inventat minciuni și promisiuni. Din simplul motiv că, în ceea ce-i privește, campania nu se termină niciodată.

TEO

GHEO

ROMÂNII E DEȘTEPTI:

De streapta sau de drînga

Radu Pavel Gheo

Ce-mi mai plac mie discuțiile pe teme ideologice din România! Mă întreb cîte zeci de mii de ore vor fi fost risipite în platourile televiziunilor pentru a structura frumos și civilizată spectrul politic autohton. Ca să dovedim că avem niște analiști fini și că politica dîmbovițeană este una subtilă, sensibilă la distincții fine, au apărut chiar și termeni precum centru-dreapta, centru-stînga, dreapta moderată, stîngă temperată și centru centrat. Ca în Marea Britanie, ba chiar și mai bine. Iată, intraram și noi în rîndul țărilor civilizate. Avem stîngă, avem dreapta, bașca unii pe la mijloc. Ce ne mai trebuie?

Păi, tocmai o stîngă și o dreapta autentice. Se vorbește mult despre diluarea granițelor dintre ideologii în politica europeană, dar am senzația că aici le-am luat-o înainte tuturor: la noi granițele ideologice erau diluate zdravăn încă de la început. Atît de diluate, încît uneori ai impresia că nici nu există sau că, oricum, nu le ia nimeni în seamă.

Ca să nu arunc doar așa, vorbe de clacă, o să încerc să ilustrez ideea cu niște cazuri izolate, alese aleatoriu, dar – cred eu – reprezentative pentru forța ideologiilor în politica autohtonă. Să

începem cu un cunoscut politician din Iași, domnul Constantin Simirad, fost primar al urbei de pe Bahlui, iar acum președinte al Consiliului Județean din partea Partidului Social-Democrat. La începutul lunii septembrie Constantin Simirad a anunțat că îl va susține în alegerile prezidențiale pe Traian Băsescu, laolaltă cu echipa de campanie a Partidului Democrat-Liberal. La prima vedere e vorba de un simplu conflict de interese politice, care se va încheia, probabil, cu excluderea domnului Simirad din PSD și poate chiar cu înscrierea acestuia în PD-L. Doar că traseul politic al fostului primar de Iași e mai lung: în 1991 era membru într-un partid de dreapta, Partidul Alianței Civice. Ulterior a înființat o formațiune regională cu statut incert, Partidul Moldovenilor, după care, în 2002, a devenit membru al PSD-ului, trecînd astfel de la dreapta la stînga. O eventuală înscriere în PD-L l-ar deplasa puțin mai la dreapta, permițîndu-i în viitor noi mutări și permutări.

Un alt politician, de data asta mai tînăr, oferă o imagine asemănătoare. Cozmin Gușă este azi un soi de fiu rătăcitor: consilier de campanie al PSD-ului, a revenit astfel în sînul partidului în care și-a început ascensiunea politică. La începutul anilor 2000

era secretar general al Partidului Social-Democrat. A trecut apoi în tabăra „trădătorilor“ de la Partidul Democrat și în 2004 a fost ales deputat pe listele alianței de dreapta „Dreptate și Adevăr“ PNL-PD. A urmat o întreprindere similară cu cea a lui Simirad – crearea unui partid de buzunar numit Inițiativa Națională – și, în fine, revenirea la matca de stînga. Și ar mai fi și alții – destui ca să instituie o regulă.

Nu demult un personaj important în Partidul Național-Liberal, magnatul Dinu Patriciu, declara că președintele PSD, Mircea Geoană, are un spirit liberal, care se ascunde sub eticheta social-democrată așa, de nevoie. A fost, cred, cea mai inteligentă constatare făcută în ultima vreme pe tema ideologiilor autohtone. Nu trebuie decît s-o generalizăm. În realitate toți politicienii români sînt social-democrați, liberali, democrat-liberali, populari, aliați civic ori țărăniști. De aceea liberalii se pot alia fără griji cu social-democrații, social-democrații cu democrat-liberalii, liberalii cu democrat-liberalii și cei de la UDMR cu toți.

Priviți-i. Vorbesc despre ideologii. Vorbesc despre măsuri de stînga și de dreapta. Vorbesc despre plasarea în spectru, de parcă ar fi culori de curcubeu. De fapt ei sînt (cum ziceam și mai sus, sus de tot) de streapta și de drînga – de amîndouă și de nici una. Important e să fie acolo, să se vadă. Și să aibă Putere.

SUPLIMENTUL LUI JUP

ÎN DOCUMENTARUL LANSAT DE JULIO SOTO ȘI ȘTEFAN CONSTANTINESCU

Dacia dezvăluie istoria recentă

Mai întâi că se operează cu grade de rudenie, da? Loganul e nepotul Daciei moșite de Nicolae Ceaușescu în 1968. Liftiera de la Lăptăria lui Enache din București – în sfârșit imortalizată pe peliculă – știe ce spune când își denumește goblenurile pe care le coase în șut cu termeni de „fiu” și „nepot” ai mătcii originare, Dacia-mumă. Și dacă mai rîdeți, pietonilor, de șoferii care-și umanizează mașina pînă la a-și tachina Dacia scriind pe parbrizul ei „Volkswagen” (cum face Miodrag Belodedici), nu uitați că nu degeaba locul acela unde se duc mașinile cînd se îmbolnăvesc și mor se numește cimitir de mașini, nu ghenă de gunoi!

Iulia Blaga

Dacia, dragostea mea este un documentar de lungmetraj semnat de un spaniol, Julio Soto, și de un român stabilit în Suedia, Ștefan Constantinescu, și se referă, prin intermediul Daciei, la o epocă începută cu ea și continuată undeva între limburi, în prezent. Mai pe românește, autorii fac un fel de istorie din 1968 (plin comunism) și pînă azi (un fel de capitalism). Ghinionul regizorilor a fost că documentarea le-a adus mult material și mulți oameni interesanți. Le-a fost greu să renunțe la subiecte și n-au vrut

nici măcar să pună deoparte pentru alte filme (pentru că sigur ar fi ajuns materialul pentru mai multe fuste, pardon, filme).

Am spus „un fel de istorie” pentru că n-am găsit un termen precis alcătuit care îi aduce împreună pe cetățeanul Dumitru Burlan, care i-a luat pe „Ceaușescu și pe Elena” în Dacia lui verde înainte de a fi prinși la Tîrgoviște, în decembrie '89 (conducîndu-i, cum ar veni, pe ultimul lor drum), pe Miodrag Belodedici – care a fugit în Iugoslavia cu mama și cu Dacia, pe Constantin Stroe, directorul Uzinelor Dacia, pe liftiera de la Lăptăria lui Enache din București, pe un domn din

Tulcea care și-a transformat Dacia Păpuc în dric (cu termopan!), pe un bărbat care a lucrat la Pitești, la Dacia, și a fost disponibilizat, ajungînd acum la o benzinărie, și, în fine, pe doi frați care pleacă cu Dacia la rudele lor stabilite în Spania și ajung după cinci zile (și 90 km/h).

Filmul rulează pe prea multe benzi o dată

În 72 de minute intră cam așa: Ceaușescu, Steaua București și Miodrag Belodedici, Revoluția, Mineriada din 1990, căpșunarii, vilele țigănești de

prin țară și noii îmbogățiți din vile cu pereți roșii și chestii aurite, programul Rabla, vacanțele românilor mulți de azi care n-au bani decît de o baie de nămol, fabricile închise și părăsite. E prea mult. Sînt șapte filme într-unul singur, iar coerența nu pare să fie un lucru de care realizatorii să țină gaia-mațu'. Păcat. De rîs, rîzi de la început și pînă la sfîrșit, iar personajele au un umor involuntar care de piatră să fii și tot de mișcă (plus că sînt ajutați și de regie să dea tot ce e mai bun).

Filmul a avut avanpremierea la ASTRA Film Fest de la Sibiu, dar premiера oficială a avut loc la Sala „Horia Bernea” de la Muzeul Țăranului

Român din București, în 4 noiembrie, în prezența lui Ștefan Constantinescu, a coproducătorului Alexandru Solomon (HiFilm) și a unei părți din echipă și distribuție. Filmul poate fi văzut aproape întreaga lună noiembrie fie la MTR (în fiecare miercuri), fie la Sala „Elvira Popescu” a Institutului Francez.

Singurul regret pe care îl am viza-vi de Dacie (deși n-am avut niciodată „mașină mică”) e că numele nu-ți permite s-o alinți. Broscută, Skodiță, mai ales, sună cu totul altfel. Proprietarii de Dacie au fost nevoiți din tată în fiu să o boteze.

Lucian Dan Teodorovici în „The Guardian”

guardian.co.uk

News | Sport | Comment | Culture | Business | Money | Life & style | Travel | Environment | TV | Blogs | Video | Community

Comment is free > 1989: year of revolutions

Series: 1989: year of revolutions

Previous | Next | Index

Reality tempers joy of Romania's 1989

As a boy I wept for joy when communism ended. But the din of freedom in a plundered nation has drowned out my dreams

Lucian Dan Teodorovici
guardian.co.uk, Tuesday 10 November 2009 17:31 GMT
Article history

For me, the morning of 22 December 1989 went something like this: I had been at my grandmother's for the last two days, in a village in northern Romania, I was 15 years old and it would be the 15th Christmas I spent there. But that day was to be different from any of the other 14 days of the Christmas holiday. In the days before, Radio Free Europe had kept us informed of events in first Timișoara then Bucharest. On that day, we trembled when the same radio station broadcast despairing

Comments (30)

Buzz up!

Digg it

World news Romania

Series 1989: year of revolutions

More comment

More from Comment is free

Most viewed | Latest | Most...

Last 24 hours

Colegul nostru, Lucian Dan Teodorovici, a fost invitat de curînd să se alăture autorilor din seria „1989: anul revoluțiilor”, concepută de echipa cotidianului britanic „The Guardian”. Publicația a solicitat texte despre momentul '89 unora dintre cele mai reprezentative personalități din țările în care au căzut dictaturile în urmă cu două decenii sau care au luat direct parte la decizii. Printre semnatarii articolelor din „The Guardian” se numără Adam Michnik (Polonia), Maria Todorova (Bulgaria), Joschka Fischer (fost ministru de Externe al Germaniei și vicecancelar în timpul administrației Schröder), Gyula Hegyi (Ungaria), Mihail Gorbaciov (ultimul șef de stat al Uniunii Sovietice) etc.

„Ar fi aiurea să ascund cît m-a onorat că mi s-a cerut un asemenea text – numai și gîndindu-mă că ieri (9 noiembrie – n.r.), spre exemplu, comentarii invitați din alte țări estice s-au numit Maria Todorova și Adam Michnik. Pe de altă parte, spuneam, citind comentariile care au început să curgă, îmi dau seama cît de diferit «lucram» totuși noi cu conceptele astea

de stînga și de dreapta prin comparație cu (poate unii dintre) ei.

Am spus-o întotdeauna, nu mă văd nici acum, nu mă văd nici pe viitor îmbrățișînd în vreun fel ideologia de stînga. Însă e o diferență între cum mă văd eu și cum o fac alții. E greu, în România contemporană, să te păstrezi în liberalismul tău în momentul în care critici niște tare ale sistemului politic & social de la noi. Asta am făcut în text, după cum veți vedea dacă-l veți citi, spunînd chiar cît se poate de clar că aceste critici nu vin din perspective stîngiste. Și totuși...

P.S.: Terminam, altă ironie, articolul cu speranța că peste alți 20 de ani voi putea scrie mai optimist... Iar în momentul de față tocmai se discută pe la diverse televiziuni de «previziunea» de azi a actualului președinte, conform căreia peste 20 de ani o vom duce excelent”, notează autorul pe blogul său, www.teodorovici.ro.

Articolul, împreună cu zecile de comentarii postate, le puteți citi la adresa www.guardian.co.uk/commentis-free/2009/nov/10/romania-1989-year-of-revolutions.

DESPRE GHEORGHE DINICĂ E FOARTE GREU SĂ SCRII

Este imposibil să crezi că nu mai e

Mă deranjează să se spună despre Gheorghe Dinică faptul că a fost un Robert De Niro al României – așa cum am văzut că s-a scris –, decît dacă se adaugă reciproca: Robert De Niro este un Gheorghe Dinică al Americii. Cei doi sînt la fel de mari. Diferența e că De Niro s-a născut în America, într-o cinematografie care l-a putut face cunoscut lumii întregi.

Iulia Blaga

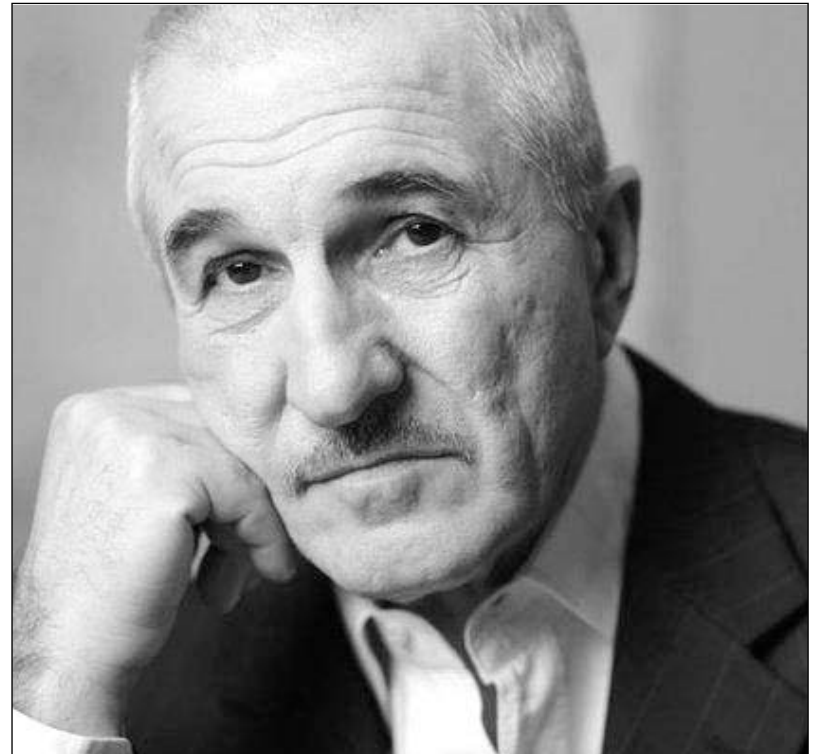
Cînd scriu acest text, la București e un cer cum nu s-a mai văzut de albastru. Ieri, cînd actorul a murit, a fost închis și a plouat. Speram, ca toți ceilalți, să iasă cu bine din spital, deși depeșele medicale erau rezervate și pe urmă, după operația de extragere a colecistului, ultimative. Gheorghe Dinică era mult prea puternic pentru a fi doborît cu una, cu două. Probabil că ne-am întrebât în decursul lungilor zile petrecute la terapie intensivă, conectat la aparate, ce se întîmplă cu Gheorghe Dinică în spatele inconștienței. Mă îndoiesc că nu era conștient și că nu lupta

pentru că e evident că s-a bătut ca un leu pentru viață, pînă în ultima clipă. N-ai ști nici cum să-i încurajezi pe cei care i-au fost apropiați – soția, Marin Moraru, care îi era ca un frate, prietenii ș.a. – decît spunîndu-le acele lucruri care sună atît de stupid acum, că moartea nu e sfîrșitul. Poate asta a înțeles și Gheorghe Dinică atunci cînd a încetat să mai lupte, cu la fel de multă demnitate pe cît luptase.

Un model uman, dincolo de actorul desăvîrșit

Nu l-am cunoscut pe Gheorghe Dinică, dar bănuiesc că nu i-ar plăcea să audă

un cor de laudători-bocitori întrecîndu-se în epitete și superlative. Pentru marii artiști, acestea sînt inutile și, la un moment dat, poate chiar sună ridicol. Munca lui se susținea prin ea însăși. Din filmele în care l-am văzut și din numeroasele povești pe care le-am auzit, Gheorghe Dinică era nu doar un actor desăvîrșit, dar și un model uman. Duritatea și umorul tăios nu erau decît arme de apărare. Era extrem de muncitor. Era rezistent. Avea o voință aproape supra-umană. Era foarte cald, foarte atent cu cei apropiați. Era modest, ceea ce semnifică în același timp că era orgolios cu munca lui, tocmai pentru că i se dăruia cu totul.

Ieri am făcut ceea ce nu știu dacă se cade. Am rîs urmărind un fragment din *Cuibul de viespi*, cel mai bun film românesc de comedie din toate timpurile, în care Gheorghe Dinică îl interpretează pe Georges Duduleanu. Acesta e unul dintre filmele care le sînt românilor cele mai dragi. E trist și enervant să spui, privind pe ecran: „Uite, nici X

nu mai trăiește. Și Y s-a prăpădit“... Cînd ești artist, cînd ești cel puțin un om integru care a făcut ceva cu viața lui, e imposibil să nu-ți supraviețuiești nimic. Cel puțin amintirile pe care le-ai dat celorlalți. Gheorghe Dinică ne-a lăsat saci întregi de amintiri. Uitați-vă cîtă lume a simțit nevoia să posteze un simplu „Dumnezeu să-l odihnească!“ pe site-urile ziarelor, ca și cum ar fi aprins, anonim, o lumînare la biserică. Gheorghe Dinică a fost un actor extrem de iubit nu doar pentru imensul său talent, ci și pentru că respectul său pentru muncă era imediat simțit de spectatori. N-a trîșat. Integritatea și naturalitatea au ajuns nealterate la spectatorii care l-au îndrăgit pentru rolurile din *Nepotul lui Rameau*, *Take*, *Ianke și Cadîr*, *Prin cenușa imperiului*, *Felix și Otilia*, *De ce trag clopotele*, *Mitică?*, *Cu mîinile curate*, *Patul conjugal*, *După-amiaza unui torționar*, *Filantropica*, *Inimă de țigan* sau *Aniela*. Sincer, nu știu ce să mai scriu. Moartea lui Gheorghe Dinică e, ca și talentul și personalitatea lui, dezarmantă.

Gheorghe Dinică în *Filantropica* (stînga) și în *Ultima noapte de dragoste* (dreapta), alături de Vladimir Găitan și Ioana Pacula

Votul cumpătat: de la „noile media” la noile „mesia”

Votul cumpătat nu este votul cumpărat. Votul cumpătat există în două ipostaze: votul de tip onanist și votul de tip sex în grup. Votul onanist apare atunci cînd eu, intelectualul lui pește sau inteligența medie a bălții, mă duc să votez pentru plăcerea proprie. Și votez negativ: c-așa-i trebuie nenorocitului, să se învețe minte! Votul de tip sex în grup apare atunci cînd eu, simplu locatar sau șef de asociație sau amic bun cu vreo trei vecini din bloc, merg să votez trend-ul: „Ilescu apare, Soarele răsare!”. Pardon, Soarele este soarele, adică substantiv comun de medie speță,

în care ne regăsim cu toții. soarele (da, cu „s” mic) e un Oarecare ce ajunge să ne reprezinte frustrările, injuriile, enervările sau ofticile. Și, după ce l-am votat, fie că iese, fie că nu, sfîrșesc ca o mașină în unghi mort, izbit de-un parapet de mahmureală, după o petrecere cu „colectivitatea” – fie ea de sărbătoare sau de înmormîntare.

„Noile media” sînt, pentru cei mai mulți dintre degustătorii ei duioși, „noile mesia”. În ultimul timp, cei mai importanți candidați la Președinția României (da, cu „P” mare și „R” mare) au ajuns să „se dezbată” prin clipuri mizerabile.

Vorba unui prieten, pentru prima oară în campaniile pentru prezidențiale, conținutul mesajului a murit cu randament maxim: nu mă iau în gură cu contracandidatul pe teme sociale sau de oricare; mă „cert” cu el folosind indivizi sezonieri ce populează, conjunctural, piața vizualului. L-ați văzut pe Traian Băsescu luîndu-l în cătare și-n călitera după „a” și „b” și înainte de „d” și „e”)are pe Mircea Badea? Dar pe Mircea Geoană, făcîndu-l bufon, manelist și „etnotevist” pe Băsescu? Dezbateră a ajuns atît de jos, încît mi se pare că, atunci cînd văd un mîrlan

bătîndu-și nevasta în creierii nopții, asist la o ședință a Academiei de Belle Arte.

De ce au ajuns staff-urile de campanie ale contracandidaților să se dueleze cu zgură-n ochi și flatulații în freză? Pentru că profilul românului mediu întrunește și „calitățile” de mîrlan, intolerabil, adaptabil (cu tehnologia și, vai!, cu morala) și de nesinceritate. Pentru că românul e cel mai inconștient Homo Sapiens: azi îți descoperă focul, iar mîine ți-l stinge „din șliț”, ca să-ți facă poză cînd mori de frig.

Eu unul mă simt insultat de campania candidaților la

LA LOC teleCOMANDA
Alex SAVITESCU

Președinția României. Și-asta pentru că sînt înmatriculat din start ca fiind un votant de tip senzorial. Onanist sau swinger, plăcerea-mi aparține. Îmi aparține pe naiba! Votul nu e plăcere. Votul e rezultatul unei simple ecuații de gradul întîi, în care fac scăderea dintre ceea ce vreau să-mi ofere lumea înconjurătoare și ceea ce ea îmi oferă. La alegerile din acest an, mie unuia îmi dă zero. „Zero” e, ca în fotbal (de cînd s-a introdus sistemul cu trei puncte la victorie și

unul singur la egal), cel mai prost rezultat. Drept urmare, neregăsindu-mă nici în pleiada onaniștilor, nici în cea a exhibiționiștilor, o să votez „Sictir!”. Nu o să fac greșea de a lipsi de la scrutin, ci o să votez în așa fel încît o să-mi anulez opțiunea. Știindu-vă oameni inteligenți, vă invit să faceți ca mine. Dacă ne adunăm cîteva mii, o să reușim să dăm un răspuns. Dacă nu, înseamnă că România merită să se simtă bine singură, chiar și în grup.

Astérix: 50 de ani de ambasadă culturalix

Micul gal, erou al unei longevive benzi desenate de impact planetar, a împlinit jumătate de secol de existență și întreaga Franță s-a mobilizat pentru a-l sărbători. Pe bună dreptate: la el acasă, Astérix este împărat, i-a bătut la încasări pînă și pe Harry Potter, și pe Dan Brown, în plin fenomen *Codul lui Da Vinci*. În lume, este un ambasador cultural care a făcut mai mult pentru imaginea bună a țării decît Chirac și Sarkozy la un loc. Cînd, în 1991, „Time Magazine” a dedicat Franței un număr special, ziaristii au avut de ales pentru copertă între imaginile lui Charles de Gaulle, Brigitte Bardot, ale avionului Concorde sau ale lui Astérix. Ghici cine a fost preferat în cele din urmă?...

Dosar realizat de Dragoș Cojocaru

Ils sont fous, ces français!

Dacă Astérix ar fi fost ștrumf, cu siguranță că, la sfîrșitul lui octombrie, Franța întregă ar fi fost colorată în albastru.

Lista manifestărilor aniversare este aproape de necrezut: dineuri oficiale cu membrii elitei politice, o expoziție specială, colocvii și conferințe, un spectacol muzical la Théâtre des Champs-Élysées, un spectacol oferit de Patrouille de France (echipa de acrobați a Fortelor Aeriene Franceze), un timbru aniversar, totul culminînd cu o mare manifestație în mijlocul Parisului, desfășurată sub denumirea de „Galii invadează Lutetia”.

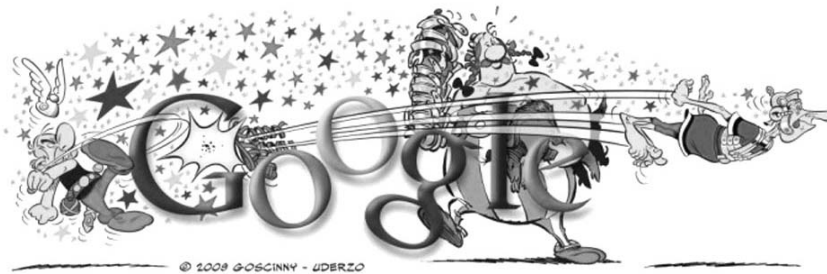
De asemenea, desenatorul Albert Uderzo, singurul părinte în viață al lui Astérix, a primit pe 15 octombrie titlul de doctor onorific al Universității Paris-VIII din Bobigny (Seine-Saint-Denis), dar, mai ales, a pregătit pentru acest jubileu de aur un nou album, al 34-lea. Acesta a fost lansat într-un tiraj monumental de 3 milioane de exemplare, dintre care 1,1 difuzate numai în Franța, iar restul, concomitent, în alte 14 țări.

O asemenea desfășurare de forțe poate părea de neînțeles urmașilor lui Traian și Decebal. Spre deosebire de ei însă, francezii iau foarte în serios banda

desenată. Iar Astérix este un veritabil fenomen mondial. De asemenea, cînd vinzi sute de milioane de albume în întreaga lume vreme de jumătate de secol, atunci toată planeta te serbează într-un fel sau altul. Vreți să știți cît de popular și de iubit este Astérix în lume? Poate trebuie să vă spunem atunci că, pe 29 octombrie, micul gal a fost eroul unui „doodle” (acele logo-uri Google personalizate) care a fost prezent pe pagina de start a motorului de căutare în 60 de țări, din Taiwan pînă în Israel, trecînd prin Rusia și America de Sud. Chiar și în Dacia Minor, dar numai în limbile germană și maghiară!

Sus: Albert Uderzo asaltat de 200 de ziaristi din intreaga lume, pe 8 octombrie, la conferinta de presa ce anunta startul sarbatorilor dedicate lui Astérix. Stinga: Coperta noului album din serie, publicat intr-un tiraj de 3 milioane de exemplare. Dreapta: spectacolul aerian oferit de Patrouille de France. Jos: spectacolul *Le Tour de Gaule musical* la Théâtre des Champs-Élysées

Spiritul galic,

La 50 de ani, Astérix este un brand de succes global. Cu 325 de milioane de albume vândute în întreaga lume, toată planeta pare a fi căzut victimă șarmului galic (mai puțin americanii și japonezii). Cum se explică enorma popularitate a lui Astérix?

Goscinnny și Uderzo, autorii seriei, au refuzat întotdeauna să se preocupe de acest subiect. „Chiar nu știu“, a recunoscut Albert Uderzo, într-un interviu recent acordat ziarului „Le Figaro“. „Are succes fiindcă aventurile lui sînt amuzante, asta-i tot“, a spus Goscinnny, sătul de întrebările care i se puneau. „Singura noastră ambiție a fost să ne amuzăm și să amuzăm oamenii.“

„Succesul lui Astérix se datorează atât calității excelente a seriei, cât și politiciei de marketing a editorilor săi“, este de părere Dodo Niță, specialist român în fenomenul BD și organizator al Salonului Național de Bandă Desenată. „Mai întîi e vorba de calitățile grafice și narative ale sale. Banda desenată are două planuri de lectură: unul general, cu dinamism, acțiune și mult umor de situație; și un al doilea, mai subtil, cu anacronisme și *clin d'oeils*, în care cititorii mai vîrstnici pot recunoaște apropouri la societatea contemporană, iar în unele dintre personajele seriei recunosc actori, politicieni, personalități ale epocii. În al doilea rînd, succesul seriei a fost dat și de politica editorială și de marketing a editorului, George Dargaud, cel care va da numele său celei mai mari edituri din Franța și, multă vreme, din Europa.“

CIFRIX

Astérix înseamnă 325 de milioane de albume vândute în întreaga lume, traduse în 107 limbi și dialecte. În afara Franței și a țărilor francofone, seria este cel mai populară în Germania, unde s-au vîndut 110 milioane de albume. Singurii îndărătnici, care continuă să fie insensibili la umor francez, par să se fi strîns în SUA și Japonia, țări în care seria nu a avut succes. Primul album a apărut în 1961, într-un tiraj de numai 6.000 de exemplare, iar ultimul, Aniversarea lui Astérix și Obelix, are un tiraj record de 3 milioane de exemplare și apare concomitent în 15 țări. În întreaga serie apar nu mai puțin de 400 de personaje. Au fost realizate pînă acum trei adaptări cinematografice și opt filme de animație. Parcul de distracție Astérix, inaugurat în 1989, atrage anual în jur de 2 milioane de vizitatori.

„Noi, galii“

„Astérix c'est nous“, spun francezii și nimic nu poate fi mai adevărat. Inspirîndu-se din miturile istoriei Franței, Goscinnny și Uderzo nu au făcut decît să creeze un portret al francezilor, așa cum îi vedeau la începutul anilor '60 și cum preferă chiar francezii să se vadă: curajoși, veseli, băuitori, certăreți și circotași, prietenoși și bătauși, dar și nedisciplinați și veșnic în conflict cu autoritatea. „De la primul album Astérix încoace, societatea noastră s-a modernizat, dar temperamentul francez rămîne același“, spune comentatorul politic Alain Duhamel, autor al eseului „Le Complexe d'Astérix“.

În Franța zilelor noastre, Astérix e descris mai puțin ca o operă patriotică și mai mult ca o satiră la adresa francezilor: bătauși, colerici și, cu câteva excepții, mai puțin inteligenți. „Noi sîntem“, spune și actorul Clovis Cornillac, interpretul galului în filmul *Astérix la Jocurile Olimpice*. „Piticul ăsta îmi seamănă. Are doar 1,10 m înălțime, dar stă cu fruntea sus.“

Și Uderzo recunoaște: „E limpede că Astérix a fost făcut după chipul și asemănarea francezilor, cu toate ticurile și manierismele“. Un portret general în care se recunosc toți urmașii galilor, indiferent de orientarea lor politică.

Chiar modelul istoric, Vercingetorix, era, în anii ocupației germane, apreciat în mod democratic de toți urmașii galilor: antinaziștii vedeau în el „primul nostru erou al Rezistenței“, iar ceilalți, susținătorii regimului de la Vichy, îl considerau un simbol al unei capitulări nobile și curajoase. Istoria spune că, pentru a-și salva țara, Vercingetorix s-a predat lui Cezar, aruncîndu-și armele la picioarele acestuia. Istoria corijată de Goscinnny și Uderzo spune că Vercingetorix și-a trîntit armele PESTE picioarele lui Cezar, iar acesta n-a mai putut decît să scoată un „Ouch!“ de durere.

AR TREBUI ASTÉRIX SĂ IASĂ LA PENSIE?

Cînd Rene Goscinnny a murit în 1977, se scria într-un necrolog că „e ca și cum Turnul Eiffel s-a prăbușit“. Dispariția acestui gigant al umorului a lăsat trei orfani: pe fiica lui, pe Uderzo și pe micul Astérix. Mulți și-au zis, inclusiv Uderzo, că aceasta reprezintă sfîrșitul seriei.

Georges Dargaud însă, șeful Editurii Dargaud, l-a tîrît pe Uderzo la tribunal pentru a-l sili să termine albumul deja contractat, *Astérix în Belgia*, și a cîștigat.

În Franța, lecția cu „nos ancêtres les gaulois“ se predă în orice școală. Goscinnny și Uderzo au corectat doar foarte puțin istoria.

Școala națională de BD

Astérix și Obelix naționaliști? Nu, mai degrabă patrioți, căci nașterea celebrului personaj este strîns legată de afirmarea benzii desenate de expresie franceză. Francezii iau BD-ul foarte în serios, iar astăzi, în ciuda concurenței acerbe făcute de manga, banda desenată din Hexagon este una dintre cele mai importante din lume. La sfîrșitul anilor '50 însă, francezii amatori de BD aveau de ales între produsele școlii belgiene (creată de Herge, tătucul lui Tintin), traducerile producțiilor americane de succes sau versiunilor lor franceze.

În 1959 se pregătea ieșirea pe piață a unei noi reviste, „Pilote“, a cărei ambiție, mai mult sau mai puțin mărțurisită, era crearea unei școli naționale de bandă desenată. Din echipa care avea să creeze „Pilote“ nu lipseau Albert Uderzo și Rene Goscinnny (viitorul redactor-șef) care își asumaseră dificila sarcină de a crea un personaj emblematic, inspirat din cultura franceză. În mod ironic, nici unul dintre autori nu era francez sută la sută: Uderzo era de origine italiană, iar Goscinnny, educat la școala de comics din SUA, era

evreu de origine polono-ucraineană.

Astérix s-a născut în doar un sfert de oră, în arșita verii lui '59, în sufrageria lui Goscinnny. În mai puțin de o zi, întregul univers al seriei a fost creat. Lui Uderzo îi plac personajele solide, cu mușchi puternici, Goscinnny vrea să distrugă mitul eroului celt: „Trebuie să fie mic, cît un semn de punctuație! Se va numi Astérix“. Uderzo își ia revanșa imaginînd un tovarăș al micului gal, Obelix, suficient de gras și de puternic.

Istoria în „ix“

Pe urmă, Goscinnny păstrează terminația numelui în „ix“ și redactează o listă întreagă de nume de personaje: Panoramix, Idefix etc. Aceștia sînt galii, mai trebuie găsite nume pentru adversarii lor, romanii. Nimic mai simplu, se adaugă la final „us“, după care lucrurile sînt clare: numele egiptene se termină în „is“, cele germane (gotice) în „ic“ ș.a.m.d.

În bule și casete, întreaga istorie a Franței este rescrisă. Da, Iulius Cezar a cucerit Galia, dar nu toată, undeva în Bretania a mai rămas un sătuc de

celți neîmblînziiți, care refuză să i se supună. Secretul lor? O poțiune magică inventată de druidul Panoramix care dă celui ce o consumă o putere supraomenească și care face ca un sat de aproape 100 de locuitori să reziste cu succes asaltului tuturor legiunilor romane. Singurul care nu are voie licoare magică este Obelix, trecut la drastic regim fiindcă, atunci cînd era mic, a căzut în marmita cu poțiune. Mai trebuie spus că Obelix livrează menhiri și că are un cățel numit Idefix.

Odată fixat cadrul, aventurile pot să înceapă. Astfel, viața în satul galilor decurge liniștit și normal. Cînd nu părăsesc pe legionarii masați în castele învecinate (Babaorum, Laudanum, Aquarium și Petibonum), locuitorii își văd imperturbabili de viață. Din sat, Astérix și Obelix pleacă regulat cam în toate colțurile lumii cunoscute pe atunci (nu, nu și în Dacia), trecînd prin diverse aventuri în Egipt, în Britania, în Arabia și chiar în America de Nord. Fiecare aventură se sfîrșește, invariabil, cu un banchet monstruos unde se consumă cantități industriale de friptură de mistreț.

Culmea este că, în ciuda criticilor negative, albumele cu Astérix se vînd mai bine ca niciodată.

Mai mult, supremă blasfemie, Uderzo, odată cu vînzarea firmei Albert-Rene gigantului Hachette, a fost de acord ca aventurile micului gal să fie continuate de alți autori și după moartea sa.

„Astérix nu îmi mai aparține, aparține cititorilor“, se apără Uderzo. „Trebuie să trăiască și după mine.“

În bule și casete

Satul galic contra romanilor americani

Un aspect amuzant al succesului mondial al lui Astérix este faptul că pentru mulți francezi micul gal rezonază cu nemulțumirea față de globalizare și, mai ales, cu hegemonia culturală a capitalismului anglo-saxon. Sînt mulți cei care vorbesc despre „sindromul Astérix” și despre „le village gaulois”, atît naționaliștii culturii din Hexagon, cît și străini dispuși să acuze „șovinismul francez”.

Povestea nu e nouă: încă de la început, odată cu succesul, Astérix s-a văzut împins în diverse arene politice. Unii l-au considerat un erou al valorilor gaulliste, iar René Lévesque, apostol al unui Quebec liber, vedea în canadienii francezi niște Astérix înconjurați de anglofoni. În 1965, primul satelit francez a primit numele eroului gal, tocmai pentru a sublinia mai bine combativitatea aerospațială națională, iar un ministru al Culturii, Jacques Toubon, declara foarte convins: „Ceea ce contează este că romanii acestei lumi se vor împiedica de Astérix!”.

De ani de zile Franța este obsedată la modul isteric de așa-zisa „exception culturelle”, concept menit să apere cultura franceză de orice influență străină: cîntăreții francezi trebuie să cînte în franceză, cuvintele engleze sînt interzise din advertising, jumătate din emisiunile TV trebuie să fie europene etc.

Franca Astérix, una dintre cele mai importante din Europa, reprezintă replica perfectă produselor similare americane. Nu este de mirare că parcul de distracții Astérix, inaugurat în mai 1989, este situat în coasta multihulitului Disneyland Paris, cu mare succes, filmele cu Astérix au învins la

încasări marile producții americane etc. Amuzant este tocmai succesul european și mondial al francizei Astérix, speculat exact după incriminatele metode capitaliste americane, contrazicînd temerile naționalistilor.

„Et tu, Brute?”

„Niciodată n-am vrut să facem politică, nici națională nici internațională”, se jură Albert Uderzo. „Singura dată cînd am făcut o referire la o conjunctură internațională – Zidul Berlinului în albumul *Le Grand Fossé* – nimeni nu ne-a băgat în seamă.”

Dar pînă și Albert Uderzo, care insistă că aventurile eroului său nu sînt declarații politice, a succumbat unui anume farmec al propagandei protecționismului cultural. În precedentul album din serie, *Le ciel lui tombe sur la tête*, eroii săi trebuie să respingă o invazie extraterestră de pe planeta Tadsylwine (anagrama lui Disney). Șeful lor este Hubs (Bush), au la dispoziție o armată de clone, parodii ale lui Superman cu fețe de Arnold Schwarzenegger, și sînt însoțiți de aliații lor Nagmas (anagramă a termenului manga, banda desenată niponă extrem de populară în Franța în detrimentul producțiilor autohtone).

Culmea ironiei, această declarație „politică” a lui Uderzo, în ciuda succesului de vînzări, a fost aspru amendată de chiar publicul francez, pare-se prea puțin interesat de a găsi conotații politice în BD-ul lor favorit.

La urma urmei, mai ai tupeu să te plîngi de invazie culturală cînd la tine acasă îi zdrobești fără drept de apel pe Harry Potter și Dan Brown?

DE ȘASE ORI ÎN ROMÂNIA

Dodo Niță

De notat că în România, în anii '70, Astérix și Obelix erau cunoscuți datorită desenelor animate *Astérix și Cleopatra*, *Cele 12 munci ale lui Astérix*, și nu datorită benzilor desenate care vor fi traduse abia în anii '90.

Pentru edițiile străine, Dargaud, editorul seriei, s-a asociat cu cele mai mari edituri din Europa și, în special, cu Egmont din Danemarca, un adevărat imperiu editorial, cu filiale în toate țările scandinave și în Europa de Est.

Și în țara noastră Egmont este cea mai importantă editură pentru copii. Implantată în 1991, a publicat în special reviste și cărți ilustrate cu personajele companiilor Walt Disney și Hanna și Barbara. Dar a publicat și șase albume cu aventurile lui Astérix

și Obelix, în anii '90 și în anii 2000, albume care s-au vîndut bine și s-au epuizat chiar în anul apariției lor. Din păcate însă, editorii actuali de la Egmont preferă să se concentreze pe mărcile „Walt Disney” și „Hanna și Barbera”, deoarece acestea au publicitatea făcută gratis de desenele animate difuzate fără încetare pe mai multe canale de animație, dar și pentru că, în opinia mea, gestionează mai bine difuzarea revistelor în chioșcuri decât a cărților în librării (și se știe că sînt mult mai multe puncte de difuzare a presei decât librării în România). Deci, dacă în prezent nu se mai editează albumele cu Astérix în românește, este mai mult o problemă de calcule de rentabilitate financiară decât de reputație a seriei sau de lipsă de cititori pentru benzi desenate

(Egmont România se mîndrește cu cei 22.000 de cumpărători fideli ai revistei lunare de benzi desenate „Witch”).

Albume Astérix publicate în România:

1. *Astérix eroul Galilor* (1994)
2. *Astérix și Cleopatra* (1994)
3. *Astérix și cosorul de aur* (1995)
4. *Astérix gladiator* (1996)
5. *Astérix și Goții* (2000)
6. *Bătălia dintre șefi* (2000)

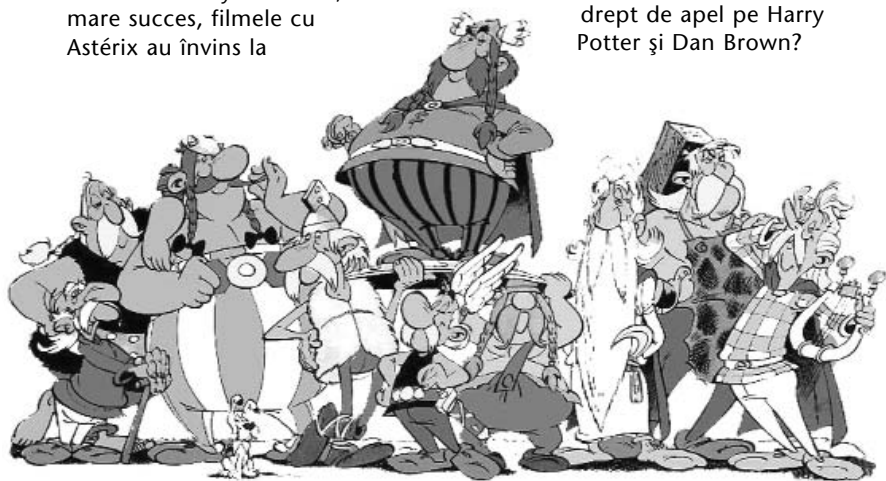
Dodo Niță este specialist în bandă desenată, președinte al Asociației Bedefililor din România și autor, printre altele, al *Dictionarului benzii desenate din România* (1996, 2005). Pentru activitatea sa, Dodo Niță a primit în 2001 titlul Chevalier de l'Ordre des Palmes académiques, în Franța, și, în 2006, cel de Cavaler al Ordinului Léopold, în Belgia.

Umberto Eco: „Banda desenată este o artă”

„Nu cred, desigur, că Astérix este mai important, din punct de vedere artistic, decât Proust sau Picasso”, spune Umberto Eco, într-un text realizat pentru site-ul www.asterix.com, „dar banda desenată creată de Goscinny și Uderzo ține fără doar și poate de o formă de artă cu totul și cu totul originală. Să începem prin a defini foarte limpede problema. Am considerat întotdeauna că e o mare naivitate să privești BD-ul ca ceva foarte omogen. Din acest punct de vedere, banda desenată este comparabilă cu pictura: există pictură de bună calitate și de proastă calitate; există un Rafael care a creat capodopere și un Hitler care a produs mizgăleli atroce.”

Banda desenată cea bună – cea frumoasă – este aceea care se inspiră din artă. Și este surprinzător să constatăți în ce măsură Astérix se dedă inspirației artistice, fie numai prin paștele tablourilor celebre pe care le realizează Uderzo. Aceste „detunări” sînt prodigioase și interesante.

Trecînd în revistă influențele artei „serioase” asupra unor celebre serii americane și europene precum *Little Nemo*, *Flash Gordon*, *Dick Tracy* sau *Corto Maltese*, Eco este de părere că, din acest punct de vedere, „Uderzo merge mai departe decât toți ceilalți fiindcă se ia mai puțin în serios”.

Povestitorii de la Șosea
Lecturi publice la MȚR

Ana Maria Sandu
Dan Lungu

moderator:
Marius Chivu

miercuri, 18 noiembrie, ora 19.00
Clubul Tăranului

Sponsor: Parteneri: Parteneri media:

Curtis Sittenfeld —

„Suplimentul de cultură” publică în avanpremieră un fragment din romanul *Soția președintelui* de Curtis Sittenfeld, aflat în curs de apariție în colecția „Biblioteca Polirom” a Editurii Polirom, în traducerea lui Vali Florescu.

– Fragment –

Tu cum te-ai simți dacă ai fi omorât pe cineva? Și dacă erai o fată de șaptesprezece ani, iar persoana pe care ai omorât-o era chiar băiatul pe care credeai că-l iubești? Sigur că așa fi preferat să fi murit eu. Sigur că m-am gândit să mă sinucid. Sigur că am crezut că n-o să mai cunosc niciodată liniștea sufletească și fericirea, că n-o să pot fi iertată niciodată și *n-ar trebui* să fiu iertată niciodată. Sigur că da.

Să deschid cochilia stridiei – durerea e înfiorătoare. Ideea că am făcut asta mă înnebunește și totuși abia dacă am puterea să mă gândesc la amănunte. Au fost atât de multe clipe cumplite, cât pentru o viață întreagă, ceea ce nu-i același lucru cu o viață cumplită. Dar sigur, sigur, clipele acelea, imediat după accident, au fost cele mai îngrozitoare.

Dacă așa spune azi că nu e zi fără să mă gândesc la acel accident și la Andrew, ar fi deopotrivă adevărat și neadevărat. Uneori trec zile întregi fără ca numele lui să răsară pe buzele și în mintea mea, când nu îmi mai amintesc cum se îndepărtează de mine în echipamentul lui de fotbal, cu casca sub brat. Și totuși, în tot acest timp, accidentul continuă să trăiască în mine. Îmi curge prin vene, îmi bate împreună cu inima, e pielea și părul meu, sint plămîinii și ficatul meu. Andrew a murit, eu i-am provocat moartea și apoi, ca o iubită, l-am adăpostit înăuntrul meu.

La început, în noaptea aia de la spital, părinții mei n-au înțeles că e vina mea. Au crezut că vina e și de-o parte,

și de alta. Au ajuns când doctorul tocmai îmi înfășa încheietura stîngă într-un bandaj de culoarea chitului, care părea jenant prin lipsa lui de însemnătate și era mai puțin o rană adevărată și mai mult un strigăt de ajutor către ceilalți. Mi s-au făcut, de asemenea, și douăzeci și cinci de miligrame de Librium, mi s-a pus un bandaj pe tîmpla stîngă și o asistentă mi-a tamponat tăieturile de pe brațe și picioare cu o alifie galbenă, transparentă.

Eu am fost cea care le-a spus părinților mei că acolo existase un stop și că Andrew avuse prioritate. Mama și tata erau în aceleași haine în care îi lasasem cu o oră în urmă, când plecasem de acasă – tata într-o cămașă în dungi băgată în pantaloni, mama cu o rochie cambrată, cu cordon –, și m-am gândit cum i-am făcut eu să gonească de la jocul lor de cărți și cum, în urmă cu atât de puțin timp, mă aflasem lîngă ei. Ritmul de derulare a evenimentelor părea bizar și bulversant: toate se petrecuseră mult prea repede.

Cînd un ofițer de poliție ne-a confirmat, în sala de așteptare pustie, că Andrew murise, mamei i s-a tăiat respirația, tata i-a apucat mîna și nici unul dintre noi n-a zis nici un cuvînt. Polițistul mi-a pus cîteva întrebări despre accident, inclusiv cît de repede conduceam (nu avusesem viteză), după care a discutat între patru ochi cu tata. Încă mai vorbeau cînd au sosit domnul și doamna Imhof, care au fost conduși în altă parte. Gemetele mamei lui se auzeau pe tot holul. Tata a terminat de discutat cu polițistul și a zis:

— Dorothy, o luăm acasă.

— Oare n-ar trebui să vorbească cu părinții lui? a întrebat mama.

— Deocamdată lasă-i, a zis tata.

În parcare am văzut că ai mei împrumutaseră furgoneta familiei Janaszewski. Am pornit spre casă în tăcere (oare ce-or fi gîndit ei în timpul aceluia drum?) și, odată ajunși pe Amity Lane, tata ne-a lăsat pe mine și pe mama în fața casei și a traversat drumul cu mașina, ca să o înapoieze, împreună cu cheile. Bunica ieșise deja pe veranda din față – lucru cu totul neobișnuit, căci rareori se ridica atunci cînd veneai acasă, unde o găseai citind pe canapeaua din sufragerie – și a zis:

— Slavă Domnului că ești teafără!

Mama a spus atunci, pe un ton mai tăios decît o auzisem vreodată:

— Emilie, trebuie să intrăm în casă.

Bunica a venit în urma noastră.

— Înțeleg că mașina e făcută praf?

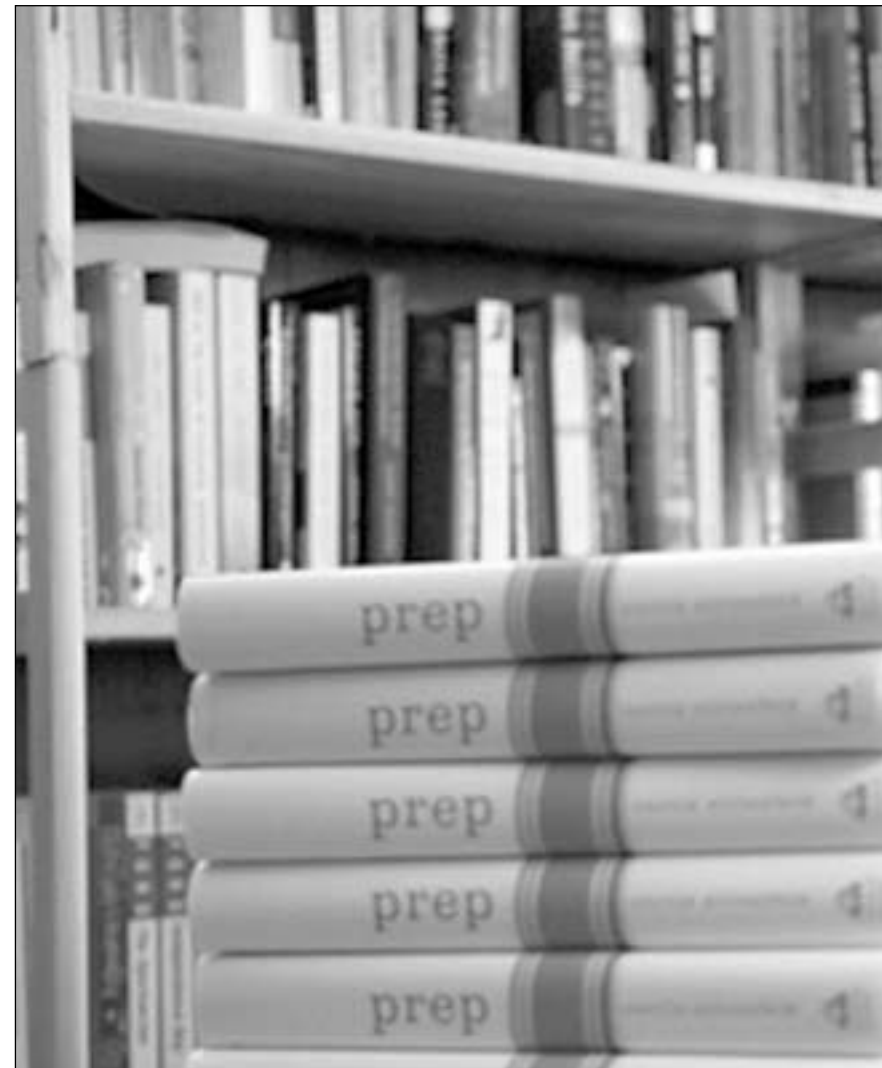
Am văzut-o cu coada ochiului pe mama cum clatină din cap: *Nu întreba*. Apoi am văzut că doamna Falke încă mai era acolo, stătea la masa de joc și fuma. A zis:

— Alice, ne-ai ținut ca pe ace. Spune-ne, ce-ai pățit la mîna?

Atunci mama a intervenit:

— Du-te sus, Alice.

Cînd am părăsit încăperea, nici măcar nu m-am uitat la bunica sau la doamna Falke. Mă oprisem din plîns după ce asistenta îmi dăduse Librium, dar încă mă mai ustura gîtul, aveam ochii roșii de atîta freat și obraji umflați. Peste zece de ani am avut o prietenă pe nume Jessica, mult mai tînără decît mine, și ei i-am spus odată despre noaptea în care am lovit mașina lui Andrew Imhof. Nu am discutat aproape niciodată, cu nimeni, despre asta, dar Jessica și cu mine eram foarte apropiate și era în jurul datei cînd se întîmplase accidentul, o perioadă foarte dificilă în fiecare an. Jessicăi nu i-a venit să creadă că am venit acasă de la spital, că m-am

Curtis Sittenfeld a captat atenția criticilor cu romanul ei de debut, *Prep*, apărut și în limba română.

direct la mine în dormitor și că părinții și bunica m-au lăsat singură. Dar pe atunci lucrurile erau mult diferite, se vorbea infinit mai puțin decît azi despre ce simți și, firește, eram complet nepregătiți pentru așa ceva. Nu era genul de tragedie pentru care să existe un scenariu prestabilit.

Am intrat în cameră fără să aprind luminile, mi-am dat jos pantofii și m-am

băgat în așternut cu fusta și bluza pe mine (jacheta tricotată n-am mai văzut-o niciodată – probabil că o uitasem în mașină). Era ceva imposibil. Eu provocasem moartea unei persoane? Iar persoana a cărei moarte o provocasem era Andrew? Andrew Imhof era mort din cauza mea? Existau lucruri pentru care îmi făceam griji: lucrările de la școală, încordarea din relația cu bunica mea și uneori, cînd îmi aminteam, Hrușciiov, care putea să bombardeze Statele Unite. Dar asta? Era ceva imposibil în toate felurile imaginabile.

Și m-am gîndit: *Andrew*. Zîmbetul și genele lui, ochii lui căprui, gambele lui bronzate, capul meu lipit de pieptul lui la balul absolvenților de primăvara trecută... Mă plăcuse dintotdeauna, n-o ascunsese niciodată – anii cu Dena nu contaseră, mi-am zis eu, așa că de ce mă prefăcusem oare că au contat? – și simțisem că mă apreciază. Oamenii te apreciază sau nu, fără să fie nevoie să te cunoască. Să te cunoască poate înseamnă că îți știi numele, strada pe care stai sau meseria tatălui tău. Să te aprecieze înseamnă să înțeleagă că gîndești cu capul tău, să li se pară amuzante sau înfiorătoare aceleași lucruri care ți se par și ție, să-și amintească lucrurile

AUTOAREA

Elizabeth Curtis Sittenfeld s-a născut în 1975 în Cincinnati, Ohio, a studiat la Stanford University, unde a urmat cursuri de *Creative Writing*, și a intrat treptat în atenția unor reviste literare, cîștigînd diverse premii pentru literatură. A făcut carieră în jurnalism, scriind pentru publicații de prestigiu, precum „People Weekly”, „The New York Times” sau „The Washington Post”. O prezență inedită în literatura americană contemporană, Curtis Sittenfeld a captat atenția criticilor cu romanul ei de debut, *Prep*, ales de „The New York Times” printre cele mai bune zece cărți ale anului 2005. Aceeași carte îi aduce autoarei nominalizarea la Orange Prize și atrage după sine semnarea unui contract cu studiourile Paramount Pictures. În vara anului 2006, Curtis Sittenfeld publică un al doilea roman de succes, *Man of My Dreams* (*Bărbatul visurilor mele*), care, alături de *Prep*, este tradus în peste douăzeci și cinci de limbi. Comparată de critica literară cu Sylvia Plath și J.D. Salinger, Curtis Sittenfeld este o voce proaspătă a literaturii americane, cu un timbru propriu și bine definit. Romanul *Prep* a apărut și în limba română la Editura Polirom, în anul 2009.

Soția președintelui

o română la Editura Polirom, tot anul acesta

pe care le-ai zis luni sau, poate, ani de zile după ce le-ai zis. Andrew fusese întotdeauna amabil cu mine și mă băgase mereu în seamă. Cine altcineva, în afara familiei mele apropiate, îmi mai era atât de sincer devotat?

Si atunci de ce așteptasem atunci când Andrew îmi oferise atenția și afecțiunea lui încă din copilărie, mult înainte ca Dena să și-l adjudece? De ce îl ținusem la distanță? Și chiar îl ținusem la distanță – o știu acum și o știam și în timp ce o făceam. Fusesem pasivă și ambivalentă. Îmi imaginam că avem la dispoziție tot timpul din lume. Apoi m-am gândit că dacă ar fi devenit prietenul meu mai devreme, ne-am fi dus la petrecere împreună și n-aș fi condus singură.

Partea tulburătoare, partea înnebunitoare, era dubla nenorocire. Și dacă Andrew ar fi fost omorât într-un accident de mașină în care nu eram implicată, pentru mine tot ar fi fost o pierdere devastatoare. Sau dacă aș fi lovit mașina unui necunoscut, iar persoana respectivă ar fi murit, tot o tragedie ar fi fost. Însă amîndouă... amîndouă la un loc erau insuportabile. El nu mai era lângă mine și eu provocasem asta. În

viața mea de acum, cam o dată, de două ori pe an găsesc în câte un ziar sau o revistă relatări ale unor nenorociri cu coincidențe similare: doi frați mor pe același drum, în aceeași seară, în accidente de motocicletă diferite, sau un soț și o soție, fiecare în mașina lui, se ciocnesc frontal. „Ce ciudat!” e tonul acestor articole, ce interesant și improbabil. Ce șanse sînt să se întîmple așa ceva? Mie aceste povești nu mi se par nici interesante, nici improbabile.

N-am fost la înmormîntarea lui nici eu și nici părinții mei. Nu am mers la școală o săptămînă, după care am revenit și foarte puțină lume mi-a adresat vreun cuvînt, amabil sau răutăcios. Pe prima pagină din „The Riley Citizen” a apărut un articol despre moartea lui Andrew, însă în momentul acela eu n-am știut – părinții mei au avut grijă să nu-mi cadă sub ochi și au trecut mulți ani pînă cînd am fost îndemnată de forțe exterioare să-l citesc. La școală nu s-a spus nimic despre asta, nici măcar în absența mea, deși în primăvara următoare, după ce-am terminat liceul, am aflat că albumul de absolvire îi fusese dedicat lui Andrew. Însă și aici a fost amintit destul de laconic, doar pe o pagină unde scria „IN MEMORIAM”, cu o fotografie,

numele și anii între care a trăit: „ANDREW CHRISTOPHER IMHOF, 1946-1963”. Doamna Schaub, profesoara mea de engleză dintr-a zecea, mi-a înmînat un cartonaș și o copie a sonetului lui Shakespeare care începe cu „That time of year thou mayest in me behold/ When yellow leaves, or none, or few, do hang” și n-am fost sigură ce vrea să înțeleg din el. Am reușit doar să-mi arunc rapid ochii peste cartonaș și am citit cuvintele „o perioadă foarte grea pentru tine”, scrise cu caligrafia albatră și înflorită a doamnei Schaub, aceeași cu care își notase aprecierile la lucrările mele despre *Beowulf* și *Povestirile din Canterbury*. Asta îmi doream: să fiu tratată ca o elevă obișnuită, să fiu obișnuită – nu bunăvoința asta exagerată, privirile furișe și curioase ale colegilor sau adversitatea lor fățișă, deși destul de rară. A doua zi după ce-am revenit la școală, am trecut pe hol pe lângă Karl Ciesla, un fost coleg de fotbal al lui Andrew, care a murmurat în urma mea: „Există un motiv pentru care fetelor n-ar trebui să li se dea carnet de șofer”.

Însă în general exista o anumită aură în jurul meu și o știam: un abur uimit și rușinat, care mă făcea deopotrivă

CARTEA

Romanul *Soția președintelui* (*American Wife*), apărut în Statele Unite în 2008, are ca personaj principal o celebră primă doamnă a Americii. Din clipa în care soțul ei devine președinte (ca reprezentant al Partidului Republican, în opoziție cu propriile ei vederi democratice), Alice Blackwell este pusă într-o poziție la care nu s-ar fi gândit să aspire, una care îi conferă putere, influență, privilegii și responsabilitate.

Soția președintelui este considerat unul dintre cele mai îndrăznețe, documentate și subtile romane ale momentului. El este, în egală măsură, o istorie inspirată din realitate, cum o dovedesc referințele la atacurile teroriste de la World Trade Center și la războiul purtat de Statele Unite „într-o țară îndepărtată”, și o relatare caldă, umană, dintr-o perspectivă domestică, despre cea mai puternică pereche din lume: președintele S.U.A. și prima doamnă a Americii.

» **„Soția președintelui este o operă de ficțiune inspirată, în linii mari, din viața primei doamne a Americii. Soțul ei și părinții lui, ca și anumiți membri importanți ai administrației acestuia, sînt recognoscibili. Toate celelalte personaje ale romanului, ca și întîmplările legate de ele, sînt produsul imaginației autoarei.” – Curtis Sittenfeld**

demnă de milă și inabordabilă. Cred că asta e motivul pentru care nimeni, în afară de Karl, nu și-a exprimat furia în fața mea, deși unele persoane erau evident furioase pe mine. Și apoi aveam la activ ani numeroși în care fusesem o fată bună, un lung trecut de amabilitate față de ceilalți. O singură dată în decursul acelei săptămîni, cînd tocmai eram la masa din bucătărie și încercam să mîncînc un sendviș cu ton pe care mi-l pregătise mama pentru prînz, încremenisem în scaun, panicată de un gând înapăimîntător: dacă lumea bănuia că am făcut-o intenționat? Că, dintr-un motiv nebunesc, vrusem să-l țin doar pentru mine sau că-mi dăduse papucii și voiam să mă răzbun? Dar nimeni nu părea să creadă așa ceva sau cel puțin nu m-a acuzat nimeni – la urma urmei, între mine și Andrew nu existase nici o legătură în afara faptului că eram colegi de clasă.

Vorbesc serios: nimeni nu mi-a zis nimic și nimeni nu mi-a sugerat să merg la un psihiatru, nici măcar bunica mea, care citea Freud și Jung. Duminică dimineată, a doua zi după accident, mama îmi bătuse în ușa și-mi spusese:

— Tata zice că poți să nu vii azi la biserică, dar o să mă rog împreună cu tine pentru Andrew.

Am lăsat-o să spună rugăciunea (mă durea rana de la cot cînd îndoiam brațul), dar faptul că n-am simțit nici o alinare a fost pentru mine primul semn că începam să-mi pierd credința în Dumnezeu. În seara următoare, adică luni, tata a intrat în camera mea și a zis:

— M-am dus să vorbesc cu domnul Imhof și se pare că nu vei fi acuzată de nimic: nici de ei, nici de stat. Domnul Imhof e un om de omenie și avem mare noroc.

Eram așezată la birou, iar tata m-a bătut cu gravitate pe umăr. Însă în loc să-i fiu recunoscătoare pentru veste, am fost uimită să aflu că ar fi fost posibil să ajung la închisoare. Atît de bulversată fusesem de toată povestea, că nici măcar nu-mi trecuse prin minte așa ceva.

A fost cam tot ce-au spus ai mei despre accident. Se pare că se încheiasse o înțelegere tacită între toți cei din Riley, inclusiv membrii familiei mele: că era mai bine să nu se vorbească deloc despre asta.

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȚI

Invitație

Mai întâi am vrut să mă asigur că nu-i penibilisim să mă dau în spectacol, așa cum se vede în foto. Căci *la coccinelle c'est moi*, adică fix eu vă salut în chip de buburuzoi. Dacă nu vă vine a crede, martoră mi-e psihol. Mădălina Opron, care m-a fotografiat. Așa vor avea parte de mine în deschiderea unei mari serbări cei 25 de prieteni pe care i-am invitat la *Casa bunicii* cu un prilej risu'-plînsu', mai mult de veseală decât de întristare (din cauza incredibilei vârste cu un zero în coadă pe care tocmai am împlinit-o, ca într-un banc prost). M-am gândit că oricum zero-ul nu se pune și nu contează, așa că tot ce-o să se

întîmple se leagă doar de prima cifră din vîrstă. Dar prietenii mei, care mai vîrstnici, care mai tineri, nu știu de fapt ce o să-i aștepte, așa că nu pot să dezvălui aici ce surprize le-am pregătit de ziua mea. Deși majoritatea sînt căliți cu aiurelile pe care le tot pun la cale și despre care am mai scris în „Supliment”, de data asta am simțit nevoia să consult măcar cinci experți în problema programului pentru serbare: prima a fost chiar Mădă, psiholoaga și asist. manager la *Casa bunicii*, care a confirmat că povestea e super ok și că n-am probleme psihice; a doua a fost mama, care a zis că m-am prostit de tot și că nu prea cadrează cu vîrstă; a treia a fost doamna Aurica, regina sarmalelor și infirmiera de noapte a mamei, care abia a putut balmăji *doamne apăra-mă și mă ferește*; a patra a fost fiică-mea, Oana, din Canada, care mi-a scris *te iubesc, mămăloi, ești haioasă, nu te lăsa*; iar al cincilea a fost George Onofrei, pe care l-am somat să-mi spună dacă nu sînt penală și dacă nu cumva echipa de la „Supliment” se sparge de rîs, dar n-are curajul să mă tragă de mîneacă. *Nici vorbă*, a spus Giorgiolino, pe care îl alint *nepoate*, ca în reclama cu bunicul miner și detergenții, *nici vorbă, e pop culture, da' să nu scrieți mai mult de 2.000 de semne*.

După atîtea încurajări, mi-am luat inima-n dinți și am hotărît să mă expun. Iată-mă-s. Vă salut și vă aștept. Pe curînd.

Străina gură

Poezia lui Radu Vancu este una dificilă, una care nu se livrează cititorului la o primă lectură. Acesta devine suspicios față de un text care progresează prin aritmii asumate și prin aranjamente strofice contorsionate, făcînd uz masiv de ingambament și punînd fraza în conflict cu versul, în maniera încetățenită la noi de Mircea Ivănescu. Nici puzderia de referințe livrești nu rămîne nere-mărcată. Vancu locuiește un univers intertextual multiplu, în care aproape fiecare sintagmă pare să facă aluzie la marea carte a literaturii. Fiecare vers ar putea fi un citat în aceste poeme, în care replicile anodine ale unei frizerițe amintesc de „Confucius din *Ta Hsio*”, iar zumzetul unei terase, vara, îl evocă pe Bacovia din *Ecou tîrziu*: „Da, pe lume sînt ziare, evenimente”. Cititorul (mai ales cel mai vulnerabil dintre cititori, cel specializat, criticul) se pune instinctiv în gardă. El va constata anvergura lectorului, fără a mai percepe noutatea scriitorului. Și totuși, poetul este unul de o neobișnuită densitate.

Doris Mironescu

Vancu se recunoaște singur drept unul dintre douămiiștii biografiști, predispuși a-și povesti viața greu încercată, precum T.S. Khaxis, Dan Sociu și Vasile Leac. Pentru aceștia, poezia devine poveste, iar eul este un personaj obligat să-și spună istoria vieții pe de rost, încercînd să se înțeleagă mai bine pe sine. Un narcisism fundamental caracterizează poezia autobiografică, unul mai mult sau mai puțin mascat, mai *hard* sau mai *soft*, scuzat prin mizerabilismul asumat, prin poza insului distrus de alcool, dar parcă mai mult de destin. Poetul își exteriorizează cele mai intime gesturi, indiferent la aparenta lor indecență, convins că acestea îl exprimă complet. Personajul poeziei biografice își este sieși o enigmă, povestindu-se cu o pasiune detectivistică, încercînd să se explice, convins că în spatele gesturilor sale celor mai aleatorii stă altceva, poate chiar Alticineva. Fiecare biografist este, cumva, un mistic care, scrutîndu-se

pe sine, pîndește să vadă degetul de lumină al zeului.

Radu Vancu este unul dintre cei mai potoliți și introvertiți biografiști, dar și cel mai filosof dintre ei. Poet ocazional (în sens goetheean, firește!), dedînd versuri soției și, mai recent, fiului nou-născut, el nu scrie o poezie împotriva lumii, gesticulatorie, violentă, eventual obscenă ca o rugăciune întoarsă pe dos. În volumul din 2006, Vancu a găsit de cuviință să-și definească scrisul drept „*Biographia litteraria*”, ca indicație că nu înțelege să-și deosebească poezia de „viață” și nici biografia de lumea sensurilor închise în cărți. Și într-adevăr, poezia sa manifestă, și în volumul recent apărut, un efort constant de semnificare a lumii, refuză absurdul și face un spectacol din multitudinea posibilităților în care trivialul poate fi interpretat livresc: „O musculiță de oțet stă nemișcată de cîteva minute/ lîngă pahar, așteptînd-o probabil/ pe cea prinsă sub fundul paharului./ Am băut toată noaptea ca să poată două drosophile/ să facă pe Tristan și Isolda”.

Alcoolul, o prezență neliniștitoare

Poemele din *Monstrul fericit* spun o poveste: aceea a seducției alcoolului și a despărțirii de el. Povestea pare a fi foarte burgheză și, într-adevăr, autorul o spune printre ochiri poznașe și penitențe spășit-amuzate din partea fostului adept al „surorii Băuturica”. El se distrează să proiecteze pe fundalul seriilor alcoolice și al dimineților de mahmureală mari mituri literare, precum cel al lui Tristan și al Isoldei de mai sus, citînd un inventat „argument erotologic” pentru existența lui Dumnezeu sau convocîndu-l pe Toma din Aquino pentru a da greutate petrecerilor bahice în care paharul de vodcă este un „iad lichid de 40 de grade” care scaldă ființa în „integritas, consonantia,

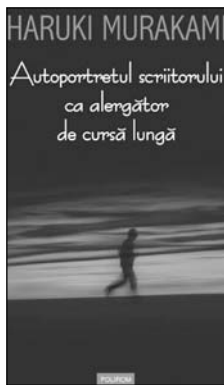

SEMNAL

Danilo Kiš, *Criptă pentru Boris Davidovici*, traducere din limba sîrbă de Simeon Lăzăreanu, prefață de Adriana Babeți, colecția „Biblioteca Polirom. Seria de autor «Danilo Kiš»”, 240 de pagini, 32.95 lei

Considerat una dintre capodoperele sale, *Criptă pentru Boris Davidovici* (*Grobnica za Borisa Davidovica*, 1969) îi aduce lui Danilo Kiš recunoașterea internațională. Alcătuit din șapte povestiri legate între ele printr-o rețea complexă și subtilă de relații, volumul se constituie ca o galerie de portrete de neuitat. Proiectate pe fundalul sumbru al închisorilor și celulelor de interogatoriu din timpul Revoluției Ruse sau din perioada stalinistă, povestirile lui Danilo Kiš aduc în prim-plan personaje tragice și controversate, strivite de arbitrarul justiției și silite să comită cele mai josnice acte de trădare. Bazate pe evenimente istorice și mărturii de o incontestabilă veridicitate, aceste narațiuni de mică întindere reușesc să transcendă, prin frumusețea și precizia stilului, contextul politic la care se referă, devenind adevărate opere de artă, demne de marea literatură.

Haruki Murakami, *Autoportretul scriitorului ca alergător de cursă lungă*, traducere din limba japoneză de Iuliana Oprina, colecția „Biblioteca Polirom. Seria de autor «Haruki Murakami»”, 240 de pagini, 24.95 lei

Autoportretul scriitorului ca alergător de cursă lungă (2007) este un volum compus din fragmente de jurnal adaptate, eseuri mai vechi și amintiri, pe un ton neașteptat de vesel și totuși intim, în care autorul își concentrează atenția asupra unui subiect deosebit: alergarea pe distanțe foarte lungi, un stil de viață pe care Murakami însuși l-a adoptat. Este un subiect radical diferit de cele cu care cititorii fideli s-au obișnuit pînă acum, lipsit de tentele fabuloase sau suprarealiste. Este, dimpotrivă, o carte despre încrîncenarea extremă a unui spirit uman care își înfrînge slăbiciunile sistematic și își exersează voința dincolo de culmile bănuite. „*Autoportretul scriitorului... este o explicație plină de grație pe care Murakami o oferă pentru multe dintre ideile obsedante din scrierile anterioare, redată prin abilitatea sa caracteristică de a face conexiuni neașteptate. Alergarea se poate rezuma într-adevăr la a pune un picior în fața altuia pe pămînt, dar, cum deseori este cazul în opera autorului, obiectele terestre au tendința de a-și lua zborul.*” („New York Sun”)

claritas“. Ecoul livresc împlinște dis-
perările, dă o conotație pacifică, auto-
ironică extazelor periculoase proiectate
de alcool.

Cu toate acestea, alcoolul rămîne,
pentru o mare parte a volumului, o pre-
zență neliniștitoare. Nu trebuie să cre-
dem că, odată depășit cercul de vrajă
al vodcii, aceasta devine cu totul inefi-
cientă. Multe poeme descriu cu înfrigu-
rate precauții efectul magnetic al „olim-
piadei etilice“, cu valurile de endorfină
și cu liniștea de vată pe care-o trage du-
pă sine. O gravitate înspăimîntată în-
soțește comentariile asupra drumului
lichidului prin trup: „Corpul doarme
dus,/ dar ficatul e aproape incandes-
cent,/ gheenele lui lichefiază & dezint-
tegrează/ & purifică toate în focul veș-
nic“. Băutura produce un îngrijorător
sacrament, o liturghie neagră, ce nu
va rămîne lipsită de urmări.

Iubirea, severă și vertiginoasă

Însă dacă demonia reală a alcoolului
este, cu timpul, împlinșită și eliminată
din peisaj, alți demoni trec prin fun-
dal nestingheriți. Nu e deloc deplasat
să considerăm că iubirea, chiar o iu-
bire conjugală, deloc tristă, precum
aceea dintre Radu și Cami din car-
te, apare severă și vertiginoasă, înru-
dită cum este ea cu alcoolul: „Dragostea
noastră-i un alcoolic bătrîn:/ efuziune
& țifnă./ Extaz & depresie./ Căință &
dipsomanie./ Dependență absolută“. În
figurarea iubirii, poezia lui Vancu
se folosește de deprinderi vizionare
pe care alcoolul, odată izgonit, nu le
mai poate convoca. Prezent încă de la
primul volum al poetului, *Epistole
pentru Camelia*, din 2002, vizionarismul
se desfășoară acum din plin: „Scîn-
cetul ei pune în mișcare mașinile/
care zguduie cu zgomot rău strada/
scîncetul ei își propagă razele X prin
aer și face vizibile/ în corpul transpa-
rent tumorile brune“.

Dar tot pulsiunea vizionară încura-
jează și demonul să iasă la lumină.
Cuplul amantilor este vegheat noap-
tea de „un zeu timpitel“, ușor kitsch,

„zeul indic“ (foarte dese sînt citatele e-
minesciene!). Ziua însă, același cuplu
este pîndit din umbră de o prezență
feroce, nenumită: „cineva ne privește
încordat de după perdelele din mă-
gele colorate/ din care e făcut acum
aerul, cu ochii mijiiți plini/ de ură &
demență & poftă de distrugere“. Noap-
tea, pe stradă, aceeași prezență, po-
topită de alcool („Zdrențe pe dinăun-
tru, te agăți cu groază și cutremura-
re“), urmărește ca un obsedat sexual
momentele de pace conjugală, căutînd
să le distrugă: „Și, sprijinit de gard ca
să-mi trag sufletul, îl văd venind pe
Vancu, agățat de Camelia ca o molie de
lîna ei australiană – frumusețea lor
îmi face părul măciucă și ne privim în
ochi cu ură [...]. Și, deși trec prin mi-
ne, pierzîndu-se în noaptea de celu-
loid zgîriat, frumusețea lor și puterea
mea nu s-au ciocnit cu adevărat. Ră-
mîn așteptîndu-le, ca moartea-n taini-
ță, întoarcerea“. Multe sînt, într-ade-
văr, textele în care cel care vorbește
nu mai este Radu, pocîndu-se pentru
excese și răutăți, ci altcineva, o conști-
ință rea, o „străină gură“. Această pre-
zență malignă, amenințătoare, face
ca întreaga poveste biografică să se
încarce cu un puternic fior, datorită
cărui istoria personală nu mai e una

pur și simplu burgheză. Vesela autoi-
ronie se dovedește un vâl de pudoare
aruncat asupra unor prea dure roase
adîncuri. Ne aflăm, de fapt, în plin
basm, după cum arată aluzia la *Tine-
rețe fără bătrînețe* din poemul anterior
citat. Un basm serios, însă, și chiar grav.

Un volum remarcabil

Subtextul întru totul biografic al po-
veștii (bine a observat Paul Cernat in-
tertextul wildian din titlul volumu-
lui: *Monstrul fericit* este inversul *Prin-
tului fericit*) este dezvăluit în apolo-
gul confesiv din final. Acolo, în două-
zeci de pagini de excelentă proză, se
poate citi o relatare a unor dure roase
experiențe, răscumpărate de trăirea
livrescă a experienței alcoolului. Sinu-
ciderea tatălui în urmă cu mai mulți
ani a declanșat o derealizare a lumii,
un sentiment de pierdere pe care doar
alcoolul îl mai poate anula, uneori.
Cîntorul Vancu intră în scenă cu patima
enormă a referințelor livești încruci-
șate, evocînd mistica băuturii prezen-
tă la marii scriitori și contextualizînd
experiența etilică între trăirile funda-
mentale, totul, firește, pe fundalul u-
nui entuziasm adolescentin nervos,
stimulat artificial, ca o compensație
pentru pierderea tatălui. Alcoolul de-
vine un personaj de studiu cultural în
paginile cele mai inspirate din text, ur-
mărit în întrupările sale caracteristice
pe diferite meridiane: vodcă, whisky,
țuică, pastis, absint, bere, vin, rom, gin,
ouzo, anis și destule altele, dar și în scri-
erile lui Dostoievski, Thomas Mann,
Mateiu Caragiale și, desigur, în Biblie.
Iar personajul acesta (negativ) este în-
lăturat, ca în toate basmele, în final,
cu ajutorul fetei de împărat... Alături
de suava *Aubade*, de elegiile amare
precum *Lumea nouă* și *Viața de proxi-
mitate*. *Seara*, de poeme lirice pre-
cum *Cami-Kaze* sau *Legea morală*, *Apo-
logul* din final este o piesă de rezisten-
ță a unui volum remarcabil, căruia
nu-i stau alături prea multe dintre cele
apărute în ultimul timp.

Radu Vancu, *Monstrul fericit*, colecția
„Cartier Rotonda“, Editura Cartier, 2009

BIBLIOTECA DIN PETRILA DE ION BARBU

PRIMO LEVI

MAI ESTE OARE ACESTA UN OM

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL
DE CULTURĂ SE
AUDE LA

în fiecare vineri,
de la 20.00

Cu George Onofrei

Eu cu cine votez? (I)

Se apropie alegerile de la
Uniunea Scriitorilor și o bună
prietene, cu care dialoghez
frecvent, are o anume mîn-
drie mondenă.

La serviciu, în timp ce po-
porul muncitor vorbește nu-
mai despre cum i-a zis-o Bă-
sescu și cum i-a întors-o Geo-
ană, ea poate introduce în pa-
sionanta dezbatere cîteva fi-
guri de intelectuali români,
aflați de asemenea într-o
competiție. Dar una mai se-
lectă... Subiectul alegerilor
de la USR e unul aproape
cool, chiar dacă nu se ridică
pînă la a fi și *trendy*. După
cîte o incursiune, alături de
ghidă, în lumea scriitorilor și
a criticilor literari, a lui Ma-

nolescu și Cipariu, Breban și
Agopian, fără a-l omite pe
Stan, publicul ascultător în-
cepe să caște respectuos,
căutînd o ieșire onorabilă
spre adevăratele preocupări
naționale: Ce a promis Bă-
sescu în Teleorman? Cu ce
ne alegem de la Vanghelie?

Astfel că buna mea priete-
nă îmi cere, pentru a rezista
în *prime-time*, noutăți inci-
tante de pe frontul scriitorilor
români, sintagme memo-
rabile și răsturnări de situa-
ție. Vrea informații „pe sur-
se“ și devoalări de culise
comparabile cu ale ziariștilor
șantajști; îmi cere și altceva
decît că Manolescu l-a făcut
„dobitoc agitat“ pe Cipariu

acum cinci luni jumate...

Iar eu nu pot să-i dau mai
nimic în afara competiției de
programe, care urmează să
scoată Uniunea din criză și
sînt postate – ați ghicit! – pe
site-ul Uniunii Scriitorilor. Îi
ofer și eu ce pot: restabilirea
Demnității Scriitorului Român,
promisă de Breban, îndrepta-
rea Uniunii către Țuțurașul
Statului, sub îndrumarea lui
Manolescu, realizarea de Pro-
iecte, garantată de Cipariu, și,
last, but not least, Economiiile
pe care le va face Agopian.

Amica mea fiind contabil,
și încă unul bun, e complet
insensibilă la vorbe frumoase,
fără acoperire economică și
financiară. Ea mi-a spus că

pare de domeniul S.F. să
crești salarii și să garantezi
bonificații pe o piață aflată
într-o asemenea conjunctură
și că pe timp de criză te con-
tragi, minimizezi cheltuielile
și te lupți să-ți recuperezi
datoriile. Trebuie să fii un
geniu în marketing ca să te
dezvolți într-un asemenea
context; sau un speculator
nerușinat, adaug eu, care
așteaptă falimentul altora
pentru a cumpăra ieftin.

După ce i-am rezumat pro-
gramele și viziunile manage-
riale ale competitorilor de la
USR, dragălașa, dar neiertă-
toarea comentatoare mi-a
menționat două nume care
au șanse să salveze ce se mai
poate salva din Uniune. Ci-
pariu, mi-a zis, și Agopian.
— Hai s-o luăm alfabetic, i-am
propus, fiindcă aici e totuși

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

vorba și de calibrul scriitor-
cesc. Cipariu este plin de
merite, dar nu-l are tocmai
pe cel literar. — Păi voi vreți
un nume sonor sau un mana-
ger competent? — Dragă,
noi vrem și una, și alta, dar
dacă s-ar putea, la pachet.
Înțelegi? — Înțeleg, dar nu
aveți pachetul, dragule. Care
e ideea ta? — Uite cum mă
gîndesc, i-am răspuns plin
de orgoliul breslei mele:
Agopian să gireze simbolic
Uniunea, totuși ceva mai se-
rios decît a făcut-o Parizianu,
iar Cipariu să facă programe
și să atragă fonduri, că se pri-

cepe. — Îți place mai mult
Agopian, observă și parcă
obiectă nemiloasa analistă.
— Dragă, e un scriitor nemi-
pomenit cu care poți să ieși
oricînd în față. — Și Breban
nu e? — Cum să nu? Dar
Breban, și cînd discută de-
spre Uniune, tot despre el
vorbește; Agop nu este așa
egocentric.

— Bine, dragule, hai că-l
susțin și eu de pe margine
pe Agopian al tău. Să-mi dai
și mie să citesc *Sara*. Mai
vorbim o rundă? că acum
chiar nu mai am timp. — OK,
dragă, săptămîna viitoare.

DIABLOGURI

Veronica D. Niculescu & Emil BRUMARU

Fragment cu turn (2)

Veronica D. Niculescu: Citeam și citeam și-mi venea să întreb: „Dar motanul? Motanul?”. Și a apărut și motanul... Atunci păsările. Și atunci muzica. Și apoi iarăși, peste toate, liniștea, în care se aude și iedera crescînd, doi milimetri lenți pe zi, un lujer pătrunzînd deloc indiscret pe la colțul ramei de lemn, pe care vor urca în toiu verii omizile, vizitatori pufoși tremurînd vălurit la orice adiere, urcîndu-și pe degetul întins ca un pod, definiție a fiorului, a înfiorării. Și gîndul că turnul nu e nimic altceva decît o căsuță într-un copac ale cărui crengi au început să-ți intre pe fereastră – din curiozitate, din dragoste, din singurătate.

Emil Brumaru: Da, crengile trebuie să se insinueze neapărat în turn! Ba chiar să aibă fructe strălucitoare, rotunde, ajungînd cu ușurință la gură, imbiindu-te să-ți înfigi dinții în pulpa albă și carnoasă a lor, să simți dulceața miezului pe vârful limbii. Sau poate iedera să invadeze încăperea, răspîndindu-se pe toți pereții, pe cotoarele volumelor din rafturi, acoperînd titlurile și numele autorilor înecați în verdeață. Ar trebui dată la o parte, ca o perdea grea, parfumată, pentru a găsi cartea preferată... Și în plus, n-ar strica să apară, ca din senin, și-un melc bătrîn, mofturos, înaintînd cu un nod pe oră sau o broască țestoasă înțeleaptă, după preferință!

V.D.N.: Iedera, nu trebuie uitat, e otrăvitoare pentru pisici. Așadar, motanul va citi spre înțelepțire tomuri de cărți alături de stăpîn, și va învăța să se joace cu pericolul, și va recapitula cu voce tare, rostogolind ghemotoace de praf prin colțurile camerei. Stăpînul va avea și el de învățat de la cotoi, chiar joaca.

E.B.: Să nu uităm că motanii sînt conduși de un instinct infailibil! Nu vor gusta niciodată iedera, ci vor mînca iarbă dacă îi doare capul de

» **Motanul toarce în poala stăpînei lui languroase, îi însoțește faldul rochiei și-l alintă cu lăboanța, cotoiul caută tărăboiul! Și dacă diminutivizăm, motănașul sau motănelul devine cotoiaș, cotoiel, ceva asemănător puberilor cu vocea în schimbare, ba subțirică, ba groasă, penibilă oricum...**

prea complicatele calcule matematice, cum am văzut de mai multe ori în timpul vastei mele leneveli de la țară...

De la „cotoi”, cum îi spui (deși mie denumirea de „motan” îmi place, cotoiul parcă are ceva peiorativ, ceva bășcălios și totodată agresiv), vom învăța mai cu seamă, nu joaca, ci faptul esențial că e normal să dormi toată ziua, mă rog, să somnolezi, tolănit, lăsînd timpul să-și vadă de ale lui, iar tu să faci abstracție de orice, într-o visare și-un abandon moale, mai și torcînd versuri, dacă îți vine...

V.D.N.: Cotoiul e voios, cotoiul e voios, ura, drăguța mea, cotoiul e codos (pe melodia din copilărie de la „Țăranul e pe cîmp”)! M-am întors la Sibiu, m-aș tolăni ca un motan și-aș lenevi un secol. Dar e luni, e luni. Nu are nimic peiorativ cotoiul! Evitam o repetiție și, în plus, motanul meu era de toate: Motănilă, Cotonilă, Cotoșilă (linoase mi erau dezmiertările), Pantalone, Panta-leone... Cu cît mai multe nume are cineva, cu-atît e mai iubit.

E.B.: A spune despre un motan de rasă că e cotoi, e-un soi de-al face, admirativ, un mare parșiv, un cuceritor de pisici cu funtă la gît și lăbuțele în papucei de tafta, sau de jigărite maidaneze prinse-n gunoierile blocurilor, sau un miolăitor mandolinat și interminabil în nocturnele lui de pe acoperișuri periculoase-n pantă... Motanul toarce în poala stăpînei lui languroase, îi însoțește faldul rochiei și-l alintă cu lăboanța, cotoiul caută tărăboiul! Și dacă diminutivizăm, motănașul sau motănelul devine cotoiaș, cotoiel, ceva asemănător puberilor cu vocea în schimbare, ba subțirică, ba groasă, penibilă oricum...

V.D.N.: Adeb, Adebissi, Rainer Maria Adebicea... Miorlăitor mandolinat, noaptea cînd stă lumea-n pat. Mai nopțile trecute, se tînguia un motan pe afară. Ora 4, ora mea, deschid fereastra și-l ascult. El cîntă întrebător spre balcoane cu pisici parfumate, miaună prelung, de parc-ar suspina în engleză: „Who-are-you?... Who-are-you?...” (mai limpede ar fi de m-ați auzi imitîndu-i tînguirea, un fel de „Uuuu-aaaa...-iuuu...”). Cum de-am picat din turn tocmai aici?

E.B.: Cred că motanii pursînge știu să pună întrebări esențiale!!! Și eventual să dea și răspunsuri pe măsură...

V.D.N.: Miaubsolut!

Casa din carte

Ce este spațiul privat sau în ce loc ne simțim acasă? „Acasă este locul cel mai important din lume. Este locul unde poți să fii așa cum ești, să-ți petreci timpul așa cum vrei. Uită-te în jurul tău. Pe pereți. În cutii. Pe rafturi.” Și dacă ar fi să-i dăm crezare Elenei Vlădăreanu, mai putem adăuga că spațiul privat este de fapt spațiul vital, spațiul în care te ascunzi de toți și de tine însuși, unde te auzi cum inspiri și expiri. „Nu există la mine”, spune Elena Vlădăreanu.

Spațiu privat este un volum de versuri care frapează mai ales setea puternică de puritate, prin dorința de spații „perfecte”: „o cameră de hotel. e tot ce îți trebuie. o cameră aseptică. cu așternutul perfect neted. cu baie impecabilă. cu colțul hîrtiei igienice îndoit. cu măsută de cafea. cu noptiere. cu veioze. o cameră de hotel. un showroom de la ikea.”. Îndrăznesc să spun că această obsesie a curățeniei și a purității trădează chiar o anumită plăcere de a umbla printre lucruri cu mănuși chirurgicale.

Camera de hotel au fost de-a lungul timpului căutate pentru secretele spațiului impersonal, transformat apoi în spațiu privat de marii singuratici ai literaturii, cum sînt Kafka, Pavese sau Nietzsche. La fel ca și un compartiment de tren, camera de hotel devine un loc de refugiu și meditație. O cameră de hotel este invocată și într-una dintre scrisorile kafkiene: „Și-apoi somnul într-o

cameră de hotel... acolo-mi place să stau fără să scot o vorbă”.

Spațiul privat devine spațiu public

Mesajul cărții Elenei Vlădăreanu este însă „simte-te ca acasă”: „simte-te cu adevărat confortabil!” sau „Adu această casă la tine acasă”. Compusă din mai multe camere (care împart volumul de versuri în mai multe părți), *Spațiu privat* este mai mult o casă decît o carte compusă din Bedroom, TV Room, Kitchen și Bathroom. Pe de altă parte, succesul oricărui scriitor constă în a-l face pe cititor să se simtă acasă în propriul text, să se regăsească pe sine într-un alt spațiu privat și chiar să-și însușească.

Recunoscută pentru limbajul său provocator și golit de orice urmă de patetism

și melodramatic, adesea chiar naturalist aș spune, Elena Vlădăreanu ne surprinde și de această dată: „Corpurile deschise dau senzația unui spațiu aerisit: O carcasă de porc. O carcasă de vițel. Un miel proaspăt tăiat lăsat să se scurgă de sînge. Decorează-ți casa. Aerisește-ți viața”. Teama de cotidian care pare a se ascunde în spatele acestui limbaj nu o împiedică pe Elena Vlădăreanu să transforme spațiul privat în spațiu public și să ne invite cu mic cu mare în turnul său de fildeș, în casa din carte.

Și încă ceva: *Spațiu privat* e o carte scrisă la două mîini, iar ilustrațiile lui Perjovschi dau bine în „casa” Elenei Vlădăreanu.

Elena Vlădăreanu, *Spațiu privat*. Cu 33 de ilustrații de Dan Perjovschi, colecția „Poezie”, Editura Cartea Românească, 2009, 19.95 lei

TREI RĂSPUNSURI DE LA ELENA VLĂDĂREANU

„Eu încep să mă simt cu adevărat acasă dacă mă las izolată”

Spațiu public, spațiu privat, spațiu virtual... Sînt acceptate și variante combinate. În care dintre aceste spații putem totuși spune că ne simțim „acasă”?

S-a întîmplat ca în urmă cu vreo două săptămîni să lucrez cu niște puști pentru o instalație pe tema migrației. Chestia este prezentată chiar weekend-ul acesta la un festival al ONG-urilor din Grecia. Nu toți erau imigranți, doar vreo trei, de fapt două fete din Republica Moldova și una din Transnistria. Ceilalți au făcut cîteva interviuri cu imigranți sau au avut colegi sau prieteni imigranți. Eu trebuia să-i ajut să ajungă la niște povești. La un moment dat, mi-a venit ideea unui sistem de texte și teme ale migrației, care să fie gîndite și scrise chiar de ei. Printre altele, am dorit să aflu de la ei ce ar însemna acest „acasă”. Cel mai frecvent răspuns a fost acesta: acasă este locul în care mă simt cel mai bine, acasă este locul în care sînt prietenii și familia. De fapt, dacă mă gîndesc mai bine, a fost chiar unicul răspuns. Fără a afla însă ce înseamnă „cel mai bine”. Nimeni nu a suflat o vorbă despre intimitate, despre familiaritatea cu spațiul de locuit, despre relaxarea de a vorbi și gîndi într-o limbă, despre afecțiunea față de lucruri, despre sexualitate. O singură fată a amintit religia, dar mai degrabă ca pe o componentă identitară,

nu ca pe o dimensiune a spațiului privat. Iar asta pentru că spațiile – inclusiv cel virtual pe care îl invoc – tind spre uniformitate. Viața noastră din „second life” este identică, dacă nu cu viața pe care o ducem, cu cea în care ne-ar plăcea să trăim, iar spațiul acela îl mobilăm virtual și îl facem să fie ca acasă. Dar nu vreau să dezvolt aici nici o teorie. Oricum, în 20 de ani, acasă va însemna „ikea”. Cît privește spațiul public, în România – dar și în alte țări balcanice sau care au fost în blocul comunist – oamenii încă încearcă să-și acapareze măcar un colț din spațiul public și să-l transforme în acasă. Grădini de bloc transformate în terase private pentru apartamentele de la parter, luarea cu asalt a unui colț din parcare și mobilarea cu o masă, două scaune, un grătar, o pungă de semințe și un joc domino, transformarea unei bănci din părculețul dintre blocuri în fieful „wanabe” al gangsterilor din zonă. Nu fac nici un fel de critică, dar eu personal încep să mă simt cu adevărat acasă dacă mă las izolată. Fără ieșiri, fără televizor, fără cataloage. Fără presiuni. Și ca să închei în ton cu ce am început: cea mai interesantă dintre poveștile scrise de copii era cea a lui Renée, o fată născută în L.A., cu mama chinezoaică și tatăl român, din Topolog. Maică-sa a rămas în L.A., taică-su

s-a întors în Topolog, iar Renée învăța în București. Stă în gazdă la o babă și pentru că nu poate să se simtă acasă, stă aproape numai la școală. Are tot felul de activități extrașcolare, rămîne pe la prieteni, numai să nu se ducă acasă. Cu așa „acasă” mai bine lipsă.

Care este astăzi rolul poeziei în readaptarea spațiului public și protejarea spațiului privat?

Nu prea înțeleg. Nu sînt atît de convinsă că poezia trebuie să îndeplinească și astfel de roluri ong-iste. Poetul trebuie să-și vadă de treabă. Dacă îi dă mîna să aibă atitudine în poezie, atunci să ia atitudine. Dar să nu bage degetele în ochi. Să-mi protejeze mîntea, care este cel mai privat spațiu al meu. Să nu spună mai mult decît trebuie. Sper ca eu să nu fi căzut exact în păcatele astea pe care le enumăr aici, că atunci aș fi de-a dreptul penibilă.

Spațiu privat: „un spațiu în care să mă aud cum inspir și expir”. E o definiție a liniștii sau a singurătății?

Amîndouă, dar nu doar atît.

Pagină realizată de Bogdan Romaniuc

Wihan Quartet cîntă Beethoven

Cred că nu exagerez spunînd că examenul de maturitate al unei formațiuni camerale îl reprezintă interpretarea cvartetelor de Beethoven. Cvartetele sale mediene și, cu predilecție, cele tîrzii sînt cel mai bun revelator al imaginii măiestriei, maturității artistice, echilibrului și stării de grație a unui cvartet de coarde. De la celebrele cvartete interbelice *Busch* și *Budapesta*, la cele postbelice, *Julliard*, *Yale*, *Alban Berg*, *Italiano*, *Amadeus*, *Vegh*, *Smetana* și pînă la cele mai recente ca *Takacs*, *Alexander* sau *Prazak* – pentru a numi doar cîteva dintr-o lungă listă –, istoria discului înregistrează integrale sublime ale cvartetelor beethoveniene, adevărate cărți de vizită pentru interpreți. Ultimul grup care se alătură clubului select este cvartetul ceh *Wihan*, pe discuri sub eticheta britanică *Nimbus Alliance*.

Formație constituită în 1985 la Praga, cu numele unui faimos interpret din Quartetul Boemian, *Wihan Quartet*, compus din Leos Cepicky și Jan Schulmeister, la vioară, Jiri Zigmund la violă și Ales Kasprk la violoncel, l-a avut ca profesor pe Antonin Kohout, unul din membrii celebri ai cvartetului far al muzicii de cameră din Cehoslovacia postbelică, *Smetana*. Cîștigători ai Concursului Primăverii pragheze și, în 1991, ai Concursului Internațional de Quartete de coarde de la Londra, instrumentiștii formației s-au perfecționat ulterior cu profesorul Hatto Beyerle, membru al altui cvartet celebru, *Alban Berg*.

Pasionați de Beethoven, *Wihan Quartet* au înregistrat la începutul anilor 2000

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Praga

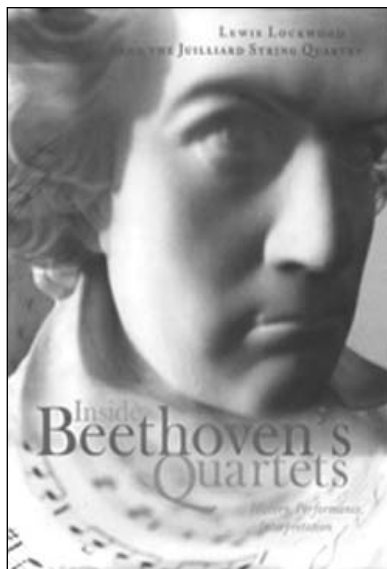

o primă integrală, relativ apreciată, dar cu o circulație redusă, pentru casa de discuri cehă *Lotos*. Apăruți într-un mediu, cum este cel praghez, efectiv saturat de cvartete de înalt nivel muzical, *Wihani* au trebuit să lupte în sensul propriu al cuvîntului pentru a-și cîștiga o reputație și a se impune în circuitul ceh și internațional. Scena cehă rămîne pentru moment dominată de marile cvartete formate în anii '70, cum sînt *Stamitz* sau *Kocian*, cărora li s-au adăugat cvartetul *Prazak* și urmașii altui grup de marcă, *Talich*.

A-ți croi un drum printre ele este mai mult decît dificil și nu este de mirare că tinerele cvartete cehe pot fi regăsite mai curînd pe scenele din Marea Britanie decît pe cele cehe. *Skampa*, *Pavel Haas* și *Wihan Quartet* sînt trei dintre grupurile adoptate de britanici, fiecare în rezidență la Londra, cu fundații-trusturi care le susțin activitatea muzicală și cu discuri publicate la casele britanice. Fenomenul este interesant de observat și de notat, ilustrînd deopotrivă calitatea excelentă a cvartetelor tinere cehe, cît și apetitul cu totul remarcabil al britanicilor pentru muzica de cameră.

Noile discuri Beethoven apărute sub eticheta *Nimbus* conțin înregistrări *live*, ale unor concerte din 2007 și 2008, în ambianța sonoră specială a mînăstirii romanice Sf. Agnes din Praga. Chiar dacă nu aș spune că ele sînt preferința mea în materie de integrale Beethoven, discurile cvartetului *Wihan* merită ascultate. Calitatea lor, pentru a cita un critic de la „Sunday Times”, rezidă în interpretarea „plină de culoare”, în „desenul inteligent al fiecărui opus, atît în termeni de ansamblu, cît și de echilibru intern”. Le lipsește, poate, impactul sonor și trăirea pînă la capăt a marilor predecesori.

Acestea fiind spuse, pentru cei care vor să înțeleagă mai bine cvartetele beethoveniene vă semnalez o excelentă

carte, apărută nu de mult la Harvard University Press și intitulată, în traducere, *În interiorul cvartetelor lui Beethoven. Istorie, interpretare, performanță*. Volumul, semnat de muzicologul Lewis Lockwood, profesor la Harvard, și de actualii membri ai cvartetului *Julliard* (Joel Smirnoff, Ronald Copes, Samuel Rhodes și Joel Krosnick), este o utilă și extrem de interesantă îmbinare a unor conferințe-dezbateri despre cvartetele beethoveniene. În timp ce muzicologul face o introducere istorică în ambianța muzicală și intelectuală a epocii în care Beethoven a compus cvartetele Opus 18 No. 1, Opus 59 No. 1 și Opus 130 (alese de autori drept cele mai semnificative pentru demonstrație), membrii cvartetului *Julliard* discută linia melodică și particularitățile fiecărei piese. În fiecare caz, prezentarea se încheie cu o partitură adnotată a cvartetului, ce poate fi urmărită și cu exemplificări sonore realizate de *Julliard Quartet*, pe un disc atașat volumului. Este o lucrare destinată atît specialiștilor și interpreților, cît și melomanilor cu o minimă educație muzicală, iar considerațiile pe tema relațiilor dintre cvartetele lui Haydn, Mozart și Beethoven sînt de-a dreptul pasionante.

***Wihan Quartet: Beethoven Early String Quartets; Beethoven, Middle Quartets, Nimbus Alliance NI 6105 și 6109, DDD, 2009.**

***Lewis Lockwood & The Julliard String Quartet, Inside Beethoven's Quartets. History, interpretation, performance. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, London, 2008, XIII + 285p.; 1 CD anexat.**

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

Galaxia Vai

N-am nici o reticență să pun titlul acesta. Logoul ales de Steve Vai aduce cu imaginea unei comete sau a unei nave spațiale ce trece printr-un nor de praf stelar, iar muzica lui este... galactică! O spune și chitaristul, cu „modestia” ce-l caracterizează, ca introducere la spectacolul din 19 septembrie 2007, The State Theatre, Minneapolis, captat pe DVD-ul „Where The Wild Things Are”: *Light Without Heat*. E un clip de cca. 20 de secunde, în care explozia luminilor muzicale eliberează sigla și definiția. Să fie autorul atît de naiv încît să creadă că-l crede cineva? Sau e simplă strategie de-a atrage atenția publicului saturat de baliverne pretențioase? Steve Vai e totuși un artist care poate renunța la artificiile marketingului.

Mi-a plăcut încă de pe vremea cînd era component al trupei lui Frank Zappa, iar în dreptul numelui său, pe discuri, scria că execută părțile imposibile de chitară. Pe atunci mi se părea un teribilism, de admirat ca gest adolescentin, nu fiindcă aș fi înțeles pasajele ca valori indiscutabile. E drept, nici n-avea prea multe porțiuni solistice, iar Zappa, oricît de iscusit în a compune partituri extravagante, nu era atît de zăpăcit ca să nu știe că publicul poate suporta, vorba unui personaj din filmul *Amadeus*, doar o anumită cantitate de note pe unitatea de timp!

Ceea ce la vremea tinereții lui Vai putea fi taxat virtuozitate instrumentală, a devenit ulterior marcă stilistică, modalitate de exprimare. Nu singulară. Sînt azi destui „viteziști” ai chitarei. Datorită lor, sau atmosferei create în jurul stilului expeditiv, dar meticolos cizelat, multor ascultători, și nu dintre cei habarnamiști, li se pare că Steve Vai nu transmite sentimente, tehnica sa fiind goală de conținut. Chiar și el pare să creadă așa, numindu-și propria casă de editare a discurilor *Light Without Heat*. O fi lumina astrală lipsită de căldură, însă numai în raport cu noi, pămînteni aflați la atîtea milioane de ani-distanță. Își imaginează cineva că în apropiere de steaua ce emană un halou intermitent nu luăm foc? Să ne menținem pe Terra. Dați *play* la piesa *Tender Surrender*. Acolo, Vai depășește concurența cu vreo zece puncte, distilînd subtilități eterice...

În muzica lui Steve Vai, căldura este a creierului ce procesează

informațiile din jur. În spectacol, căldura emană din prestația fiecărui component. Dacă precizez că formula trupei actuale e mai fierbinte datorită violonistei Ann Marie Calhoun, pot fi bănuț de atitudine macho? Să fiu, dar Calhoun e o alegere inspirată pentru scenă. Polul de atracție generat de unduoasa interpretă pare că-l deranjează chiar pe lider. Semnul de trimitere a fetei la locul ei nu scapă camerei de filmat!...

Relativ la filmare, musai să menționez cîteva fleacuri. Unul este folosirea echilibrată a procedeelor post-procesare, așa-numitele efecte: *raylight*, *ghost*, *glow* și cîteva distorsiuni ce completează de minune „mesajul” muzical. Inserția de cuvinte pe ecran (de la Zappa citire!) plusează fără a deranja, obligă la stop-cadru sau reluare de *track*, iar umorul (a se citi „versurile” piesei *Fire Wall*) e un condiment potrivit dozat. Ca defect, să nu uit lipsa sincronizării, pe unele porțiuni, a camerei cu muzica. Exagerez, desigur, dar asta pentru că mi-a plăcut atît de mult concertul, încît aș fi lucrat gratis la editarea lui!

Rămîne de văzut dacă Steve Vai o să ducă mai departe formula de trupă rodată *live*, care seamănă cu cele moșite cîndva de Mothers of Invention. Poate că anvergura muzicală îi va crește dacă renunță la aerul de superioritate, justificat în bună măsură. Felul de manifestare pe scenă trădează existența unui obstacol: ego-ul personal, ce parcă nu-i destul de clar afirmat, dacă nu-și scrie numele și pe panoul potențimetrelor amplificatorului!

TOP CARTE

1

Animalul inimiiHerta Müller
Editura: Polirom

2

Vertigo. Lista infinităUmberto Eco
Editura: Rao

3

Prin perdeaAurora Liiceanu
Editura: Polirom

4

Ghidul optimistului. Ghidul pesimistuluiNiall Edworthy, Petra Cramsie
Editura: Nemira

5

Amintiri și povești mai deochiateNeagu Djuvara
Editura: Humanitas

Cea mai frumoasă poveste de groază

Dragoș Cojocaru

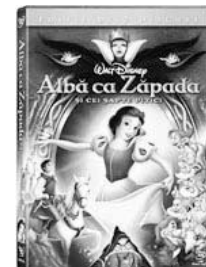
Deși săptămîna aceasta aveam de ales, printre altele, între un *Satyricon* și un *Nonconformiștii*, am decis să vă recomand o poveste, una de groază, cu stafii și decapitări, dar nu vă speriați, e ceva care merită cu adevărat. Un film de Tim Burton.

Legenda călărețului fără cap e unul dintre cele mai frumoase filme de groază de la *Bram Stoker's Dracula* încoace și, în același timp, unul dintre cele mai bune dintre fanteziile gotice ale lui Burton. E inspirat dintr-o povestioară scrisă de Washington Irving, dar asta contează mai puțin – scenaristul Andrew Kevin Walker (*Se7en*) a folosit-o ca pretext pentru un story cu fantome, iar Burton ca prilej pentru a serba un Halloween de milioane încojurat de complicități săi preferați (Johnny Depp, Christina Ricci, Christopher Walken etc.), într-un decor de neuitat și pe superba coloană sonoră a lui Danny Elfman.

Ceea ce nu știți probabil este că *Sleepy Hollow* reprezintă o emoționantă declarație de dragoste pe care Tim Burton o adresează unui anume cinema fantastic, intrat astăzi în legendă. Burton a știut să facă totdeauna reverențele necesare măștrilor săi. Fascinația pentru Vincent Price i-a dat ideea scurtmetrajului *Vincent* și l-a făcut să îi ofere legendarului actor un

ultim mare rol în *Edward Miini-de-foarfece*. Respectul față de Bela Lugosi i-a inspirat *EdWood*, o altă odă închinată artiștilor neînțeleși, film ce a oferit prilejul unor interpretări memorabile lui Johnny Depp și Martin Landau. În *Călărețul fără cap* întreg arsenalul poeziei macabre a filmelor Hammer este resuscitat cu știința sfîrșitului de secol, iar prezența lui Christopher Lee, mare interpret al lui Dracula, într-un rol mic, dar esențial, stă mărturie.

Prin filmul de față însă, Burton aduce un uriaș omagiu unei bijuterii aproape uitate astăzi a filmului fantastic: *La Maschera del Demonio*, o capodoperă din 1959 a italianului Mario Bava, extraordinar basm cu vampiri inspirat de *Vyi*, nuvela lui Gogol, film pe care am să vi-l recomand din tot sufletul atunci cînd cineva va binevoi să îl editeze pe DVD.

TOP FILM

1

Albă ca Zăpada și cei șapte piticiRegia: David Hand
Walt Disney Productions

2

NașulRegia: F.F. Coppola
Paramount Pictures
Ediție de colecție – 5 DVD

3

SatyriconRegia: Federico Fellini
Les Productions Artistes
Associés

4

AmarcordRegia: Federico Fellini
Criterion

5

Vicky Cristina BarcelonaRegia: Woody Allen
Mediapro

Lecția micului meloman

Vă așteptăm la cea mai simpatcă lecție despre muzică cu două elfe și păpușa Ton Piticoton

la Librăria cu muzică

Librăria Humanitas Kretzulescu, Calea Victoriei nr.45

Vineri, 20 noiembrie
ora 18,30

TOP MUZICĂ

1

A Kind of AlchemyByron
Byron Management / A&A Records

2

Om de lutAlexandrina
A&A Records

3

Far from TelescopesKumm
Fiver's House Records

4

PetalăAlexandru Andrieș
A&A Records

5

If on a WinterSting
Warner Music

Stéphane Pompougnac – Hotel Costes 12

Stéphane Pompougnac a lansat pe 21 septembrie cel de-al 12-lea volum, *Hotel Costes*. Muzicianul, compozitorul, producătorul și DJ-ul francez este faimos pentru această serie de compilații, care propun un mix de muzică electronică și instrumente acustice.

Stéphane Pompougnac a vîndut peste patru milioane de albume, fiecare compilație nouă bucurîndu-se

de un real succes la nivel internațional. Și-a început cariera mixînd pentru clienții hotelului Costes din Paris, stilul unic de a îmbina muzica diferitelor culturi într-o exclusivistă variantă de Lounge Music, precum și seriile de compilații *Hotel Costes* „mixed by Stéphane Pompougnac” aducîndu-i rapid celebritatea internațională.

Publicul român a avut ocazia să îl asculte pe binecunoscutul DJ mixînd live, pe 1 martie 2007, în Gaia Bar&Lounge. *Hotel Costes 12* cuprinde colaborări cu artiști din cei mai talentați și mai cunoscuți pe piața muzicală, Damian Lazarus, Dj Vadim și Despina Ricci fiind doar trei dintre numele mari prezente pe compilație. Damian Lazarus este britanicul care a cucerit fanii din întreaga lume cu muzica sa de un sound inedit ce amestecă raw, deep underground techno, house și electro. Pe această compilație este prezent cu *Diamond in the Dark*.

Dj Vadim este cunoscut pentru energia sa debordantă, ce se reflectă în muzica sa, un mix din mai multe genuri, de la hip-hop și electronică pînă la soul și reggae. Acest produs va fi distribuit în România exclusiv de A&A Records Warner Music Licensee.

<http://www.supliment.polirom.ro/>
Suplimentul DE CULTURĂ
Saptaminal c
Editura PoliromEXCLUSIV ONLINE:
Știrile SDC
**Zilnic, cele mai proaspete
știri din cultură**

18 ani de TVR Iași sărbătoriți cu documentare de calitate

Pe 3 noiembrie 1991, TVR Iași a emis pentru prima dată sub siglă proprie, găzduit de unul din programele TVR. De atunci au trecut 18 ani, aniversare pe care studioul regional de la Iași a marcat-o în săptămîna 3-7 noiembrie printr-o serie de evenimente speciale.

Silviu D. Constantinescu

Astfel, pe 6 noiembrie a avut loc în Sala Studio a TVR Iași Gala de film documentar „Iași descoperă”. Vasile Arhire, directorul TVR Iași, a vorbit în deschiderea Galei despre performanța la care a ajuns astăzi studioul de la Iași: 16 ore pe zi de emisie și 38 de producții originale pe săptămîna. Lor li se adaugă și o implicare în viața comunității regionale, bazată în primul rînd pe onestitatea actului jurnalistic.

Primarul Gheorghe Nichita, copleșit de importanța evenimentului, a spus că nu-și găsește cuvintele ca să-și exprime bucuria la aniversarea partenerului loial al Primăriei și că, de altfel, are o dorință neîmplinită: i-ar fi plăcut să lucreze în televiziune.

Patru ore, 11 documentare

În prezența președintelui director general al Televiziunii Române, Alexandru Sassu, și a colaboratorilor TVR Iași, Gala „Iași descoperă” a fost transmisă în direct pe canalul regional. Astfel, au putut descoperi sau redescoperi Iașul telespectatori din cele opt județe ale Moldovei. Timp de patru ore, a fost difuzată o selecție de 11 documentare realizate de echipele TVR Iași în ultimii ani, documentare avînd în prim-plan Iașul. În unele, geografia simbolică a orașului se organizează

în jurul Mitropoliei, altele derulează istoria pe *fast-forward*, iar altele pornesc de la ideea că un oraș trăiește prin locuitorii lui și prin poveștile lor. Dintre cele din urmă, aș menționa documentarul realizat de Dana și Titus Ceia despre unul din membrii fondatori ai formației *Roșu și Negru*, care a fost nevoit să renunțe la începutul anilor '70 la cariera muzicală și a devenit agricultor, vînzîndu-și produsele în piața Spiridon. În spatele unei istorii aparent banale, spuse în mai puțin de o jumătate de oră, se ascunde una din miile de drame personale din anii comunismului, cu atît mai emoționantă cu cît e a unei persoane pe lîngă care treci zilnic fără să bănuiești nimic.

La fel cum ai putea trece pe lîngă Nutzi Grunea, multă vreme coregrafă a Teatrului Național din Iași și a Teatrului

Evreiesc (primul de acest gen din lume), o doamnă care a acceptat pentru prima dată să vorbească despre viața ei într-un documentar televizat, realizat de Andreea Știliuc. Nutzi Grunea a studiat baletul cu una din fostele eleve ale Isadorei Duncan și a lucrat cu Miluță Gheorghiu și trupa teatrului din Iași la faimoasa punere în scenă a *Chiriței*. Una din scenele cele mai savuroase e cea a partidei de remi cu doamnele de la Comunitatea evreiască, prilej de amintiri și de mici întepături prietenești.

Telespectatorii își redescoperă regiunea

Călătoria lui Gruber (regia Alex Vasiliu, unul din cei mai buni specialiști în muzică clasică și jazz din TVR) e making-of-ul lungmetrajului cu același nume filmat de Radu Gabrea în Iași. Documentarul surprinde transformarea străzilor de acum în decorul de epocă de la 1941, anul Pogromului de la Iași. Scurte intervenții ale regizorului Radu Gabrea și ale directorului de imagine Dinu Tănase punctează reconstituirea fictivă a unuia din cele mai tragice momente din istoria orașului.

Mă numesc Cristi... sau despre o stare de Iași (regia Ovidiu Lazăr) e o privire atentă (printr-o cameră fixă) asupra celor care-și cumpără presa de la un chioșc din Piața Unirii. Situații absurd-simpatice refac o coregrafie a gesturilor cotidiene trecute de obicei cu vederea. Cu cele 11 documentare ale sale, Gala „Iași descoperă” a constituit maniera perfectă de a sărbători activitatea unui post regional de televiziune care le-a permis în ultimii 18 ani telespectatorilor săi să-și descopere și redescopere regiunea.

Criza se vede și în consumul cultural

Conform unui studiu întreprins de Centrul de Studii și Cercetări în Domeniul Culturii (CSCDC), consumul cultural al românilor a scăzut în 2009. 44% dintre respondenți au declarat că nu au cheltuit deloc pe produse și activități culturale, iar 17% și-au redus bugetul dedicat. Cel mai puternic au scăzut în 2009 petrecerea timpului liber în călătorii, activitățile de îngrijire corporală și vizitarea muzeelor. Reducerea deplasărilor turistice a dus și la scăderea cu 20% față de anul trecut a aflului de vizitatori din muzee la nivelul întregii țări, înregistrînd cea mai mică valoare din ultimii cinci ani.

Numărul spectatorilor de film a scăzut cu 17% față de aceeași

perioadă a anului trecut, în vreme ce frecvența de vizitare a instituțiilor teatrale a scăzut cu 15% în 2009 față de anul anterior. În ceea ce privește lectura, consumul de cărți a scăzut cu 9% în 2009 față de anul 2008. Impactul crizei a fost măsurat comparînd consumul cultural din prima jumătate a anului 2008 cu aceeași perioadă a anului în curs, rezultatele acestuia arătînd reducerea consumului, ca urmare a intenției accentuate de economisire, în paralel cu creșterea interesului pentru activități de recreere cu caracter gratuit oferite de municipalități.

Sondajul a fost efectuat pe 1.100 de subiecți din întreaga țară, cu vârste de peste 15 ani, cu un supli-

ment de 500 de cazuri din București, oraș cu o dinamică aparte din punct de vedere al consumului cultural, față de restul țării. Printre alte proiecte în derulare, Centrul de Studii și Cercetări în Domeniul Culturii are în vedere și finalizarea unui studiu al efectelor crizei asupra culturii, realizat atît pe instituțiile publice, cît și pe firmele private care lucrează în domeniul culturii. Rezultatele sale vor fi făcute publice pînă la jumătatea lunii decembrie.

Centrul, înființat în 2005, este o instituție aflată în subordinea Ministerului Culturii, Cultelor și Patrimoniului Național, cu rol de monitorizare și evaluare a politicilor publice din domeniul culturii, prin analize și date pentru publicul larg. (NewsIN).

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE

BOBO

Căcuță

Hei. Hei. Stai acolo! Nu te-ntoarce. Șș... Să nu te vadă că vorbești cu mine. Stai acolo în balansoar. Te faci că nu mă vezi! Așa, fii cuminte. Șș... Ai grijă. Sînt în spatele tău, da?... Balansoarele astea nu-s foarte sigure. Ții min-te cum a zburat Crin? Cred că se dădea în același balansoar. Da, tot așa era. Țin minte. Și-a făcut vînt prea tare și a aterizat în rotitoarea de peste groapa cu nisip. Ții minte? Și-a rupt toți dinții din față. Ce comic era a doua zi, era parcă un bebeluș. Ce păcat! Era un băiețel tare frumos. Uite, eu acum îmi dau seama că tu semeni puțin cu Crin. Voi doi locuiți în același cartier, nu? Nu te opri! Fă-ți vînt în continuare. Mai tare! Așa... Nu te-am văzut de mult pe aici. Chiar mă întrebam ce s-a întîmplat cu bunul meu prieten Claudiu. Nu ai mai trecut pe la grădiniță de cînd m-au pedepsit pe mine că am pus acuarela roșie pe scaunul Măgduței. A durat mult pînă au aflat. Dar într-un final au reușit să mă prindă. Dar știi ce cred eu? Știi? Nu te opri! Fă-ți vînt în continuare. Sînt aici! Așa... Ți spun ce cred eu. Eu cred... că cineva m-a pîrît la doamna educatoare! Cineva care era în clasă atunci cînd am pus acuarela. Pentru că altfel nu putea să afle. Și acum eu aflu cine a făcut fapta asta. Cine m-a pîrît. Azi dimineață l-am urmărit pe Vlăduț în toaletă. L-am prins și

i-am băgat degetul în buric. Știi ce tare doare dacă-ți bagă cineva degetul în buric? Foarte tare doare. Și știi ce am aflat? Știi? Ți spun și ție. Am aflat un secret. Vlăduț mi-a spus că la cineva de la noi din grupa mijlocie îi place de Măgduța. Că un băiat de la noi din grupă i-a adus Măgduței un buchețel de ghiocci. Cine e oare acest băiat de la noi din grupă căruia îi place de Măgduța. Știi? Claudiu, tu știi? Nu te opri. Am spus că te dai în balansoar! Mai tare! Așa e jocul. Dacă te oprești pierzi. Tu nu ești un băiat care pierde, nu, Claudiu? Sau ești? Claudiu! Eu te-am lăsat să te joci cu Spider Man. Nu? Te-am lăsat, nu? Așa... Te-am lăsat să conduci mașina mea de poliție cu telecomandă. Te-am lăsat, nu? Ți-am împrumutat trotineta mea? Ți-am împrumutat. Și soldațelii din trupele speciale din Irak? Și soldații, Claudiu. Ai fost cel mai bun prieten al meu. Dar din cauza ta, Claudiu, am stat în casă o săptămîna! Pedepsit! Din cauza ta n-am avut voie să mă uit la Scooby Doo o săptămîna! Din cauza ta timp de o săptămîna n-am mîncat nici o amandină! Nici una! Tu știi cît înseamnă o săptămîna, Claudiu? Știi?! Acum uită-te foarte bine la locul asta de joacă, pentru că n-o să-l mai vezi timp de o săptămîna!... Atît a durat pînă cînd Crin s-a întors la grădiniță. Aaaahhhhaahhh! Căcuță! Haaa! Căcuță! Căcuță! Am făcut căcuț pe mine... Căcuț! Haaaa-aahaa-aahaaaa... Căcuț... Țh-țh-țh-hh-hh.

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3, CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214111, fax: 0232/ 214111

Colectiv editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjunct: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Florin Iorga

Rubrici permanente: Adriana Babeti, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumar, Dragoș Cojocaru, Emilia Chiscop, Mădălina Cocea, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Florin Lăzărescu, Veronica D. Niculescu, Adrian Olaru, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu.

Carte: Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu.

Muzică: Victor Eskenasy, Dumitru Ungureanu. Film: Iulia Blaga. Teatru: Mihaela Michailov.

Artă vizuală: Constantin Vică. Caricatură: Lucian Amarii (Jup). Grafică: Ion Barbu. TV: Alex Savitescu.

Actualitate: Robert Bălan, R. Chiruță, Ciprian Nedelcu, Veronica D. Niculescu, Elena Vlădăreanu, Cristina Hermeziu.

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel. 0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărui Agenții Rodipet din țară sau oricărui oficiu poștal. Cititorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarife de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului » „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri NewsIN » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA
Luiza VASILIU

A fost sau n-a fost

La începutul săptămânii, presa franceză s-a aruncat asupra unei mici enigme cu energia marilor pasionați de romane polițiste. Pe scurt, duminică, 7 noiembrie 2009, Sarkozy anunța pe pagina lui de Facebook că fusese la Berlin chiar pe 9 noiembrie 1989 seara, informat fiind din dimineața aceleiași zile că „o să se întâmple ceva”. Textul lacrimogen („În jurul nostru, familiile se adunau pentru a doborî betonul”) e însoțit de o fotografie în care Sarkozy și Juppé scriu ceva chiar pe zidul în chestiune. Juppé a postat un mesaj video pe blog, François Fillon a confirmat faptul că s-a întâlnit cu cei doi în seara de 9 și că au mers într-un restaurant din partea de Est. Luni a început furtuna în ziare. „Figaro”, „Libé”, „Le Monde” s-au întrecut în a descoperi „efectele de ficțiune” din povestea berlineză a președintelui și a celor care îl însoțeau. Au căutat în arhive și-n cărți și au demonstrat că nici unul din cei trei nu putea fi la Berlin pe 9, pur și simplu pentru că toți erau în altă parte. Lovitura de grație i-a aparținut site-ului Rue 89, care a dat peste autorul fotografiei, Paul Clave. Clave spune că poza a fost făcută pe 10 seara, nu pe 9. Actualul ministru de Externe, Bernard Kouchner, e de părere că polemica e „derizorie”. Eu sînt de părere că e o gafă care nu ține de un *trou de mémoire* (cum să nu mai știi dacă ai fost sau nu la Berlin exact în ziua în care a căzut zidul?), ci o modalitate dubioasă de a-ți face capital de imagine pe seama unui eveniment istoric cu care nu ai absolut nici o legătură. Și oricum, în dimineața zilei de 9, nimeni nu știa cum avea să evolueze situația. Totul a pornit de la conferința de presă a lui Schabowski, responsabilul biroului politic. De fapt, totul a pornit de la întrebarea unui jurnalist: „Ab wann?” („Începînd de cînd” se aplică noile prevederi legate de libertatea circulației). Schabowski, luat pe nepregătite, ezită și răspunde: „Imediat”. Probabil nu ar fi existat nici un 9 noiembrie fără acel „Ab wann?”. Problema e că nu știm cui să-i mulțumim, pentru că doi jurnaliști își revendică întrebarea, un italian (Ehrman, decorat de președintele Germaniei) și un german (Brinkmann, ziarist la „Bild”). Adevărul urmează de abia acum: eu, în vîrstă de 5 ani la data respectivă, eu deci am fost în noaptea de 9.11.1989 la Berlin, și tot eu sînt autoarea faimoasei întrebări care l-a pus în încurcătură pe Schabowski. Și ca să nu mai fie nici o urmă de îndoială, atașez Enciclopediei o fotografie imaginată în care desenez un elefant pe Zidul Berlinului, în apropiere de Bornholmer Strasse, nr. 11.

ISSN 1584-8272

Lungmetrajul de debut al lui Martin McDonagh (regizor britanic premiat cu Oscar în 2004 pentru scurtmetrajul *Six Shooter*) n-a mai intrat, din păcate, în cinematografele din România. Distribuitorul a considerat – chiar dacă protagonist e Colin Farrell – că filmul n-are șanse să facă public, așa că l-a lansat direct pe DVD.

In Bruges este însă cu mult peste media a ce intră în săli. Necazul lui e că derutează pentru că se situează în afara rețetelor: nu e nici comedie, nici film de acțiune, nici comedie neagră pursînge așa cum ne-au obișnuit britanicii prin Guy Ritchie. E, mai bine zis, o comedie tristă (la Globurile de Aur a fost inclus în categoria Comedie/Musical, iar Colin Farrell a primit primul Glob de Aur din carieră) despre doi ucigași plătiți, trimiși într-un purgatoriu drapat în falduri de vacanță în orașul Bruges, al cărui ghinion – spune unul dintre ei – e că se află în Belgia.

Martin McDonagh (dramaturg cunoscut și premiat), care a scris și scenariul, surprinde cu un umor nebulos idiosincraziile naționale și face un fel de Ghid al xenofobului, plus că e teribil de incorect politic. De fapt, numai într-un film britanic poți vedea un supraponderal american numit „elefant” de protagonist, un pitic luat la mișto și o femeie luată la pumni (tot de protagonist, dar îl atacase cu o sticlă!). Bașca, piticul e și american. („But don't hold it against me”, spune el demn oricui îl gînește.) Dar filmul nu e despre asta.

In Bruges

FILM

Iulia BLAGA

In Bruges. Regia și scenariul: Martin McDonagh. Cu: Colin Farrell, Brendan Gleeson, Ralph Fiennes

Un film cu umor de esență tare

Filmat în cadre curate, limpezite de aerul iernii și de aburii canalelor, *In Bruges* începe și se desfășoară într-o liniște de vacanță, reflex al atmosferei liniștite pentru Ken (Brendan Gleeson), insuportabile pentru Ray (Colin Farrell), a cărui caracterizare preferată e „shithole”. De altfel, am văzut pe imdb.com că cineva a avut curiozitatea și a numărat de cîte ori e pronunțat cuvîntul „fuck”. Răspunsul e de

126 de ori, ceea ce pentru un film de 107 minute înseamnă o dată la fiecare 1,18 minute. Dar nici despre asta nu e vorba, de fapt, deși nici cuvintele urîte, nici incorectitudinea politică sau ironiile naționale nu sînt gratuite.

Personajul lui Colin Farrell trece printr-o depresie, a ucis din greșeală un copil. De aici simpatia pentru pitici și indiciul că a rămas blocat într-un eveniment. Șeful lui îl trimite împreună cu experimentatul Ken la Bruges, dar scopul nu e relaxarea, ci eliminarea lui Ray, care a greșit. Dacă interpretările

sînt fără cusur, replicile tăioase și regia fals fugită la ochiuri, leneșă (în deplină contradicție cu istericele și căutatele comedii negre marca Ritchie), *In Bruges* are oareșce probleme la finalizare, lăsîndu-te cu nostalgia unui alt deznodămînt care ar fi dat mai multă substanță poveștii. Dar pînă la urmă a-jungi să-i ierți și asta (a fost nominalizat la Oscar pentru scenariul original) unui film cu un umor de esență tare și de calitate, care condimentează o poveste originală. Ceea ce pentru ziua de azi poate că e deja prea mult.

Vinovați sînt Tom și Jerry

Am învățat să spun cît e ora uitîndu-mă la desene animate. Am intrat în timpul oficial, marcat pe ceas, din momentul în care am fost nevoit să știu exact cînd începea la televizor *Mihaela*. Amintirile mele despre fetița cu trotinetă (și cu un cățel, parcă) sînt extrem de vagi, în schimb mi-a rămas întipărit în minte primul meu reper orar de pe cadranul ceasului – „șapte fără zece”. Ceilalți timpi nici nu prea contau. Erau morți, de așteptare.

Tot vag îmi amintesc de *Sinbad*, singurul desen la care mi-a fost vreodată frică să mă uit fără să fie mama

pe lîngă mine (nu mi-e rușine s-o spun, de vreme ce aveam un prieten mai mare care nu se uita la *Sinbad* decît din brațele la maică-sii). Apoi mai era un aligator pe care nu mai știau cum îl chema, dar țin minte că făcea surf. Momentul „maturizării” mele într-ale desenele animate (cînd am început să le privesc cu un ochi critic, să le ierarhizez) s-a produs odată cu posibilitatea de a-i urmări în acțiune pe Woody Woodpecker, Chip și Dale, Mickey Mouse, Pluto, Tom și Jerry, eroi de care am rămas îndrăgostit *for ever*. Apoi au urmat Bugs Bunny,

Silvester, Willie Coyote, Speedy Gonzales etc.

Pornind de aici, dacă CNA-ul ar putea face un studiu pe creierul meu, ar scoate la iveală o întreagă istorie a violențelor animate la care am fost expus. Cu siguranță, din amintirile mele ar putea fi dezvoltate o mulțime de scene ce conțin atât violență fizică (lovituri, bătaie, rănire cu obiecte, rănire cu arme, crimă, tortură, luare de ostăteci, privare de libertate, tîlhărie, explozie, accident, distrugeri, altele...), cît și verbală (certuri, injurii, ridicare de ton, țipăt, limbaj licențios, obscen,

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

calomnie, insultă, ridiculare, atac la persoană, amenințare, argou, altele...). Însă nimeni nu mă poate convinge că toate acestea mi-au influențat negativ felul de a fi.

Am citit un raport despre violența din desenele animate, plus o mulțime de opinii severe ale unor părinți îngrijorați de această problemă. Cel mai mult m-a întristat să aflu că în topul violenței și al nocivității ar fi Tom și Jerry. Nu știu cum să zic, dar nu cred că lumea ar fi mai bună dacă

desenele animate ar prezenta pădăii prietenoase și morcovi care-și laudă proprietățile calorice (am văzut așa ceva; oribil!). Cred că un copil care beneficiază de o educație normală poate face distincția între lumea distractivă a desenei animate și realitate. E greu de crezut că puștii își sparg capetele în curtea școlii din cauza lui Tom și Jerry. Și dacă o fi așa, atunci nu ne rămîne decît să interzicem lupul din *Capra cu trei iezi* și pe Făt-Frumos care taie capetele balaurului.